

คู่มือการบรรยาย
ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่

จัดทำโดย
สำนักความรับผิดชอบแพ่ง
ร่วมกับ สำนักงานคลังเขต 7

คำนำ

กรมบัญชีกลางได้จัดให้มีโครงการ “1เขต 1 สำนัก สนับสนุนภารกิจหลักกรมบัญชีกลาง” โดยกำหนดให้สำนักงานคลังเขต 7 ทำหน้าที่เป็น Partner กับสำนักความรับผิดชอบทางแพ่ง ซึ่งสำนักงานคลังเขต 7 และสำนักความรับผิดชอบทางแพ่งได้ร่วมกันกำหนด “โครงการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคลังเขต 7 และสำนักความรับผิดชอบทางแพ่งเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการตรวจสอบสำนวนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของกรมบัญชีกลาง” ขึ้นเพื่อกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการข้างต้น

โดยที่สำนักความรับผิดชอบทางแพ่งมีภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐอย่างถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และสำนักงานคลังเขต 7 ในฐานะหน่วยงานส่วนกลางซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคและมีบุคลากรที่มีศักยภาพสามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักความรับผิดชอบทางแพ่งในการให้ความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดให้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแทนวิทยากรจากสำนักความรับผิดชอบทางแพ่งได้ก็ตาม การที่จะให้วิทยากรของสำนักงานคลังเขต 7 ซึ่งอาจมีได้มีพื้นฐานความรู้ทางด้านนิติศาสตร์บรรยายให้ความรู้และได้รับการยอมรับจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐเสมือนได้รับฟังการบรรยายจากวิทยากรของสำนักความรับผิดชอบทางแพ่ง จึงได้กำหนดกิจกรรมการจัดทำคู่มือการบรรยาย หัวข้อวิชา “ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่” โดยสำนักความรับผิดชอบทางแพ่งได้เสริมสร้างความรู้ด้านหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้บุคลากรของสำนักงานคลังเขต 7 โดยการจัดทำ Power point และการบรรยายให้ความรู้ เพื่อให้สำนักงานคลังเขต 7 จัดทำคู่มือประกอบการบรรยายหลักกฎหมายดังกล่าวและสามารถเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักความรับผิดชอบทางแพ่งและสำนักงานคลังเขต 7 ขอขอบพระคุณ นายมนัส แจ่มเวหา อธิบดีกรมบัญชีกลาง ที่มอบโอกาสอันดียิ่งในการทำให้หน่วยงานทั้ง 2 แห่งได้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดเครือข่ายและความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่ปฏิบัติงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สร้างนวัตกรรมด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คือการจัดทำคู่มือการบรรยายความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และหวังว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือในการสร้างวิทยากรตัวคูณในการบรรยายหัวข้อวิชา “ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่” ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งใน “โครงการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคลังเขต 7 และสำนักความรับผิดชอบทางแพ่งเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการตรวจสอบสำนวนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของกรมบัญชีกลาง” เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของกรมบัญชีกลาง ตามโครงการ “1เขต 1 สำนัก สนับสนุนภารกิจหลักกรมบัญชีกลาง”

สำนักความรับผิดชอบทางแพ่งและสำนักงานคลังเขต 7

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539	1-35
1. ความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	1
2. คำนิยามที่สำคัญ	4
3. การกระทำละเมิดต่อเอกชน/บุคคลภายนอก	7
- ความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐ	7
- สิทธิการดำเนินคดีของผู้เสียหาย	10
- การร้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	12
- สิทธิไต่เบี่ยของหน่วยงานของรัฐ	16
- จงใจ	20
- ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง	21
- สิทธิไต่เบี่ย	23
4. การกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ	24
- อายุความการเรียกชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	30
- การเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	33
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด	
ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539	36-62
5. ที่มา/นิยามสำคัญ	37
6. หมวด 1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ	39
- การดำเนินการเมื่อหน่วยงานของรัฐเกิดความเสียหาย	40
- การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด	41
- ขอยกเว้นไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด	43
- กรณีร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด	44
- ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด	46
- หน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด	47
- การดำเนินการของผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด	50
- ประกาศกระทรวงการคลัง (ว 49)	53
- การพิจารณาตรวจสอบสำนวนของกระทรวงการคลัง	54
- การชดใช้ค่าเสียหาย	55
- การผ่อนชำระเงินกรณีละเมิด	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7. หมวด 2 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก	58
- การดำเนินการเมื่อเจ้าหน้าที่ทำให้บุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย	59
- การดำเนินการกรณีผู้เสียหาย (บุคคลภายนอก)	60
- ยื่นคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	60
- ฟ้องคดีต่อศาล	62
ภาคผนวก	63-77
1. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539	64
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539	68

ความเป็นมา

1. โดยที่พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน 2539 ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 หลักการของกฎหมายและขั้นตอนการดำเนินการจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แต่สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ (ก่อนวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539) การพิจารณาความรับผิดของเจ้าหน้าที่จะเป็นไปตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องละเมิด โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

- 1) เจ้าหน้าที่รับผิดเมื่อกระทำด้วยความประมาทเลินเล่อ
- 2) หน่วยงานเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวน
- 3) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดหลายคน หน่วยงานสามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ทุกคนหรือคนใดคนหนึ่งชดใช้ค่าเสียหายได้เต็มจำนวนตามหลักกฎหมายเรื่องลูกหนี้ร่วม

2. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2539 และเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 (ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) ดังนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 หลักการของกฎหมาย หรือที่เรียกว่าส่วนที่เป็นสารบัญญัติ เช่น ฐานความผิด การแบ่งส่วนความรับผิดและ

อายุความฟ้องคดี เป็นไปตามหลักกฎหมายพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปดังนี้

1) เจ้าหน้าที่รับผิดเมื่อกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
2) หน่วยงานเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดชดใช้ค่าเสียหายโดยคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยไม่ต้องให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหายก็ได้ นอกจากนี้ หากความเสียหายเกิดจากความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ก็ต้องหักส่วนดังกล่าวออกด้วย

3) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดหลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ โดยเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น

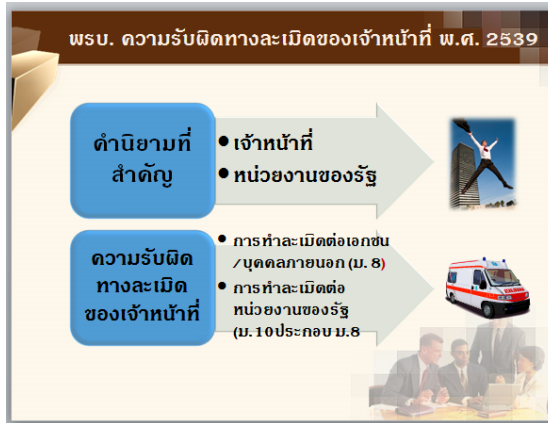
สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดความเสียหายหรือที่เรียกว่าส่วนวิธีสืบญัตติจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ไม่ว่าจะการกระทำละเมิดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539

3. เจตนารมณ์ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 (ตามเจตนารมณ์ท้ายพระราชบัญญัติ)

“การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้นหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเป็นการไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดในการกระทำต่างๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไป เมื่อการที่นำไปทำให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเพียงใดก็จะมีการฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้นยังมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดในการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้นมุ่งหมายแต่จะได้รับเงินครบโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคน กรณีเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการบั่นทอนกำลังขวัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย จนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหารเพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นแก่ตน อนึ่ง การให้คุณให้โทษแก่เจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังมีวิธีการในการบริหารงานบุคคลและการดำเนินการทางวินัยกำกับดูแลอีกส่วนหนึ่งอันเป็นหลักประกันมิให้เจ้าหน้าที่ทำการใด ๆ โดยไม่รอบคอบอยู่แล้ว ดังนั้น จึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจกระทำเพื่อการเฉพาะตัว หรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดของแต่ละคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ”

4. ความแตกต่างระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนและหลังพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ

ความเสียหายที่เกิดก่อนพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ	ความเสียหายที่เกิดเมื่อพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ
1. เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดเมื่อปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบกพร่องไม่ระมัดระวังทำให้เกิดความเสียหายแม้เป็นความเสียหายเพียงเล็กน้อย	1. เจ้าหน้าที่ที่จะต้องรับผิดเมื่อปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (ประมาทเลินเล่อไม่ต้องรับผิด)
2. หากความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายคน เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดในลักษณะลูกหนี้ร่วม คือ เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องร่วมรับผิดชดใช้เงินเต็มจำนวนจนกว่าทางราชการจะได้รับเงินคืนครบจำนวนความเสียหาย ไม่ว่าคนใดจะนำเงินมาคืนให้ทางราชการบางส่วน หรือมากเท่าใดก็ตาม ก็ยังไม่พ้นความรับผิด	2. หากความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายคน เจ้าหน้าที่รับผิดเฉพาะในส่วนของตนเองเท่านั้นโดยไม่ต้องรับผิดในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้อื่น กล่าวคือไม่นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ เช่น ก. ข. ทำความเสียหายจำนวน 30,000 บาท รับผิดคนละ 15,000 บาท หาก ข. ไม่ชดใช้ค่าเสียหาย เช่นนี้ ก. ไม่ต้องรับผิดในส่วนของ ข. จำนวน 15,000 บาท
3. เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชดใช้เต็มจำนวนความเสียหายชดใช้ทุกบาททุกสตางค์	3. เจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดในความเสียหายเต็มจำนวนก็ได้ โดยให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรม และหากหน่วยงานหรือระบบการดำเนินงานมีส่วนบกพร่องก็ให้หักส่วนความรับผิดของหน่วยงานออกด้วย
4. หากเจ้าหน้าที่ไม่ชำระหนี้ให้แก่ทางราชการต้องถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลาย	4. หากเจ้าหน้าที่ไม่มีเงินมาชำระหนี้แก่ทางราชการห้ามมิให้ฟ้องเจ้าหน้าที่ล้มละลาย ยกเว้นจะเข้าเงื่อนไขเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามระเบียบสำนักนายกฯ ข้อ 27

คำนิยามที่สำคัญ

มาตรา 4 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดฯ

“**เจ้าหน้าที่**” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด

เจ้าหน้าที่ ตามนัยมาตรา 4 เป็นผู้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

โดยที่พระราชบัญญัตินี้เน้นถึงการทำงานแทนรัฐในลักษณะเจ้าหน้าที่ของภาครัฐทุกประเภท ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตามคำนิยามดังกล่าวจึงหมายความถึงบุคลากรทุกประเภทที่ทำงานให้กับรัฐ ไม่ว่าจะเป็่่นลูกจ้างหรือจะเป็นกรรมการ และไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะใด

ตัวอย่าง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ทำสัญญาแต่งตั้งเอกชนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนเก็บเงินค่าไฟฟ้า เป็นผู้จัดหาเอาบุคคลมาเป็นผู้ปฏิบัติงานแทน เช่น แก๊กระแสไฟฟ้าขัดข้อง ตามสัญญาจ้างเหมาแบบเบ็ดเสร็จโดยสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาจ้างทำของ ตามนัยมาตรา 428 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น คู่สัญญาของ กฟภ. และลูกจ้างของคู่สัญญาจึงไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของ กฟภ. และไม่เป็น “เจ้าหน้าที่” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 (คำวินิจฉัยคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 869/2542)

ลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัตินี้ได้นั้นจะต้องอยู่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและได้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ การที่จะพิจารณาว่าลูกจ้าง คนใดเป็น “เจ้าหน้าที่” หรือไม่นั้น อาจพิจารณาโดยจำแนกตามลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับบุคคลในสังกัดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ลูกจ้างที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติงานประจำและต่อเนื่องมีการกำหนดอัตราเงินเดือนการเลื่อนขั้นเงินเดือน การลงโทษทางวินัยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับ เช่น กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ หรือ

ระเบียบว่าด้วยลูกจ้างประจำ หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ ถือเป็นเจ้าหน้าที่ ได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

ตัวอย่าง ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย หรือพนักงานของรัฐในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข ได้รับบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานลักษณะเป็นการประจำและต่อเนื่อง มีการกำหนดอัตรา เงินเดือนการเลื่อนขั้นเงินเดือน การลงโทษทางวินัย ลูกจ้างประเภทนี้มีฐานะเป็น “เจ้าหน้าที่” ตาม พระราชบัญญัตินี้และความรับผิดในมูลละเมิดของลูกจ้างประเภทนี้ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัตินี้

2. ลูกจ้างที่หน่วยงานของรัฐได้ว่าจ้างให้ปฏิบัติงานเป็นครั้งคราวเฉพาะงานไม่ว่าจะเป็นสัญญาจ้างเป็น หนังสือหรือไม่ก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างดังกล่าวกับหน่วยงานที่ว่าจ้างย่อมเป็นไปตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากลูกจ้างกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ความรับผิดทางละเมิดย่อมเป็นไปตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็น กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ หรือพระราช กฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

สรุปว่าหน่วยงานของรัฐตามคำนิยามดังกล่าวแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ

1. ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ

2. ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา

3. รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกา ไม่รวมถึงรัฐวิสาหกิจที่เป็นบริษัท จำกัด เนื่องจากจัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชน

4. หน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานที่ไม่เข้าลักษณะความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงไม่ใช่หน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจทางการเงินและประกอบ กิจการอื่นให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม แม้มีพระราชบัญญัติจัดตั้ง แต่ตามพระราชบัญญัติระบุ โดยชัดเจนว่าไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ ไม่อยู่ในกฎหมายคุ้มครองแรงงานและเมื่อจัดตั้งขึ้นระยะหนึ่งและต้องนำหุ้น ออกขาย

การตีความว่าหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานของรัฐมีความสำคัญ เนื่องจากถ้าเป็นหน่วยงานของรัฐตาม พระราชบัญญัติละเมิดเช่นเดียวกัน แล้วเกิดกรณีหากเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานกระทำให้เกิดความเสียหายหรือ เจ้าหน้าที่กระทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่ง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้อง แต่งตั้งกรรมการละเมิดร่วมกัน

ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มี 2 ประเภท

1. การกระทำละเมิดต่อเอกชนหรือบุคคลภายนอก

ความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดแก่เอกชนหรือบุคคลภายนอก เป็นไปตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ

2. การกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

ความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดแก่หน่วยงานของรัฐ เป็นไปตามความในมาตรา 10 ประกอบกับ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติฯ

การจะพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐต่อบุคคลภายนอกแบ่งเป็น 2 กรณี ได้แก่

1. กรณีการกระทำละเมิดเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ (มาตรา 5)
2. กรณีการกระทำละเมิดเป็นการกระทำนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ (มาตรา 6)

กรณีที่ 1 ความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

“มาตรา 5 หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง”

เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้กระทำการละเมิด หน่วยงานของรัฐต้องรับผิด/ถูกฟ้องแทนเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 5 วรรคแรก ผู้เสียหายต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐ จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ขับรถของทางราชการไปติดต่อกับงานราชการแล้วเกิดอุบัติเหตุชนรถยนต์ของบุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในผลแห่งละเมิดนั้น โดยบุคคลภายนอกหรือประชาชน ผู้ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องคดีให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้แต่จะฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจไล่จับผู้ร้ายแล้วเกิดการยิงต่อสู้กัน

กระสุนปืนพลาดเป้าหมายไปถูกประชาชนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต กรณีเช่นนี้ หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัดอยู่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในผลแห่งละเมิดนั้น บุคคลภายนอกหรือประชาชนผู้ได้รับความเสียหายสามารถร้องขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ แต่จะฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ทำนองเดียวกันกับกรณีเจ้าหน้าที่ไม่สังกัดหน่วยงานใด ผู้ได้รับความเสียหายก็สามารถฟ้องหรือร้องขอให้กระทรวงการคลังชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ตามมาตรา 5 วรรค 2 แต่จะฟ้องร้องให้เจ้าหน้าที่ชดใช้โดยตรงไม่ได้ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด กระทรวงการคลังจึงต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 64/2552) หรือกรณีคณะรัฐมนตรี ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า คณะรัฐมนตรีมิใช่หน่วยงานของรัฐ และไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด จึงถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 286/2547) แต่กรณียังไม่มีคำพิพากษาสูงสุด

การพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่

1. เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

ตัวอย่าง สรรพสามิตจังหวัดเดินทางไปราชการโดยรถยนต์ของสำนักงาน แล้วพนักงานขับรถยนต์ขับรถไปชนกับรถคันอื่น ถือว่าพนักงานขับรถยนต์กระทำละเมิดโดยปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

2. เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

ตัวอย่าง สรรพสามิตจังหวัดจะต้องเดินทางไปราชการ แต่พนักงานขับรถยนต์ลาหยุด จึงขอให้เจ้าหน้าที่การเงินช่วยขับรถให้แทน หากรถเกิดอุบัติเหตุชนกับรถคันอื่นกรณีเช่นนี้ถือว่าเจ้าหน้าที่การเงินปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง

กรณีที่ 2 ความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐที่เกิดขึ้นจากการกระทำนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

“มาตรา 6 ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้น เป็นการเฉพาะตัวในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้”

ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ (นอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่) หน่วยงานของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบหรือถูกฟ้อง ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดกล่าวคือเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้เป็นกรณีเฉพาะตัว

การพิจารณาว่าเป็นการกระทำนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

พิจารณาจากพฤติการณ์ ต้องเป็นการส่วนตัวโดยแท้

ตัวอย่าง -พนักงานไปรษณีย์จอร์จรถเก็บบจดหมายข้างทาง ตำรวจบอกว่าจอดไม่ได้เนื่องจากเป็นชั่วโมงเร่งด่วน พนักงานไปรษณีย์โมโหจึงออกรถอย่างแรงเป็นเหตุให้ตำรวจหัวฟาดพื้น การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่ เป็นการกระทำส่วนตัวโดยแท้

-เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีได้อยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ไปทะเลาะวิวาทแล้วทำร้ายร่างกายประชาชนเช่นนี้ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดโดยส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเอง เนื่องจากมิใช่กิจการในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจออกเวรแล้วไปตลาดและประสบเหตุคนทะเลาะวิวาทกันอยู่แล้วเข้าไประงับเหตุและเกิดปิ่นลั่นไปถูกชาวบ้านในบริเวณนั้นการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าไประงับเหตุดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากตำรวจมีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดหรือระงับเหตุซึ่งหน้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง

พระราชบัญญัติละเมิดมีบทบัญญัติให้ผู้เสียหายใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ 2 ทาง คือ

1. ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล ตามนัยมาตรา 5 หรือมาตรา 6 หรือ
2. ใช้สิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐ ตามนัยมาตรา 11

การใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล

บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้โดยตรง โดยไม่ต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐก่อน โดยหากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ผู้เสียหายต้องฟ้องเจ้าหน้าที่โดยตรงจะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้ (มาตรา 6) แต่หากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ผู้เสียหายต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐโดยตรงจะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ (มาตรา 5)

บุคคลภายนอก คือบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่หรือผู้เสียหายได้แก่บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีใช้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของเจ้าหน้าที่และให้หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐคนอื่นไม่ว่าเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจะสังกัดหน่วยงานเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือสังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือไม่ก็ตาม

ตัวอย่าง นาย ส. ลูกจ้างชั่วคราวตำแหน่งพนักงานขับรถบรรทุกน้ำ กรุงเทพมหานคร (กทม.) และ นาย ป. ลูกจ้างประจำ ตำแหน่งคนงานทำหน้าที่รดน้ำต้นไม้ริมถนน ในระหว่างการขับรถบรรทุกน้ำออกไปปฏิบัติหน้าที่ได้เกิดอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลอย่างกะทันหัน นาย ส. จึงห้ามล้อรถยนต์บรรทุกน้ำอย่างแรง ทำให้รถยนต์บรรทุกน้ำพลิกคว่ำได้รับความเสียหาย นาย ส. ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ส่วนนาย ป. ได้รับบาดเจ็บสาหัส กรณีดังกล่าวถือว่า นาย ส. พนักงานขับรถบรรทุกน้ำซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ กทม. กระทำละเมิดต่อ นาย ป. ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ กทม. เช่นกัน เมื่อนาย ป. มิได้มีส่วนร่วมในการกระทำละเมิดและเป็นผู้ได้รับความเสียหาย จากการกระทำละเมิดของนาย ส. นาย ป. จึงเป็น "ผู้เสียหาย" และมีสิทธิเรียกร้องให้ กทม. ตันสังกัดของนาย ส. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้ (ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 421/2543)

กรณีผู้เสียหายฟ้องผิดตัว

กรณีที่ศาลยกฟ้องเพราะเหตุหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่ถูกฟ้องมิใช่ผู้ต้องรับผิด กฎหมายให้โอกาสผู้เสียหายฟ้องใหม่ได้ภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

อายุความในการใช้สิทธิของผู้เสียหาย

การใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล ผู้เสียหายจะต้องฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี หรืออีกนัยหนึ่ง ภายใน 1 ปี นับแต่วันรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิเรียกร้องตามที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะดังกล่าวข้างต้น จะต้องกระทำภายในกำหนดอายุความทั่วไปตามมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเกิดแต่มูลละเมิดมีอายุความสิบปีนับแต่วันทำละเมิดด้วย

ตัวอย่าง ตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 573/2549 ที่ระบุว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกในการปฏิบัติหน้าที่ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติให้ผู้เสียหายใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ 2 ทาง กล่าวคือ ผู้เสียหายอาจฟ้องคดีต่อศาลขอให้พิพากษาให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดอยู่ในสังกัดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี หรืออีกนัยหนึ่งภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันทำละเมิดทางหนึ่ง กับผู้เสียหายอาจยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดอยู่ในสังกัดให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้แก่ตนอีกทางหนึ่ง และแม้กฎหมายจะมีได้บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่าผู้เสียหายจะต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ตนภายในระยะเวลาเท่าใด แต่ก็เป็นที่เห็นได้จากเหตุผลของเรื่องว่าผู้เสียหายจะต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐภายใน 1 ปี นับแต่วันรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันทำละเมิดเช่นเดียวกับการฟ้องคดีต่อศาล

การใช้สิทธิยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐ ตามนัยมาตรา 11

บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่อันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายสามารถยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐตามนัยมาตรา 11

มาตรา 11 ในกรณีที่ผู้เสียหายเห็นว่า หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายจะยื่นคำขอต่อ หน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ตนก็ได้ ในการนี้ หน่วยงานของรัฐต้องออกไปรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐานและพิจารณาคำขอนั้นโดยไม่ชักช้า เมื่อหน่วยงาน ของรัฐมีคำสั่งเช่นใดแล้ว หากผู้เสียหายยังไม่พอใจในผลการวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐก็ให้มีสิทธิร้อง ทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ภายในเก้าสิบวันนับ แต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาคำขอที่ได้รับตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หากเรื่องใดไม่อาจพิจารณาได้ทันในกำหนดนั้นจะต้องรายงานปัญหาและอุปสรรคให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือกำกับ หรือควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นทราบ และขออนุมัติขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่ รัฐมนตรีดังกล่าวจะพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาให้อีกได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความ รับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ผู้เสียหายสามารถร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐให้ชดใช้ค่าสินไหม ทดแทนได้โดยตรง และเมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งเช่นใดแล้ว หากผู้เสียหายไม่พอใจคำวินิจฉัย ก็สามารถฟ้อง คดีต่อศาลได้

พระราชบัญญัตินี้ได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายที่จะเลือกใช้วิธียื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ แทนที่จะใช้วิธีฟ้องคดีหน่วยงานของรัฐซึ่งอาจต้องใช้เวลาพอสมควรเป็นการสร้าง ภาระให้แก่ประชาชนที่ถูกกระทำละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งบางครั้งค่าสินไหมทดแทนอาจจะเป็นจำนวน เงินเพียงไม่กี่พันบาท ซึ่งถ้าจะต้องไปฟ้องคดีต่อศาลก็จะมีค่าทนายความและค่าธรรมเนียมต่างๆ กรณีที่

ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลและคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลถือได้ว่าผู้เสียหายเลือกใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว แม้ต่อมาผู้เสียหายจะได้มีการยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หน่วยงานของรัฐไม่จำเป็นต้องรับคำขอไว้พิจารณาเนื่องจากการที่ให้ทั้งหน่วยงานของรัฐและศาลพิจารณาเรื่อง ที่มีมูลเหตุอย่างเดียวกันอาจทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดแตกต่างกันได้ (เรื่องเสร็จที่ 603/2551)

การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 11 พระราชบัญญัติละเมิด ผู้เสียหายสามารถร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้โดยตรง และเมื่อหน่วยงานของรัฐ มีคำสั่งเช่นใดแล้ว หากผู้เสียหายไม่พอใจคำวินิจฉัย ก็สามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ ได้รับแจ้งการวินิจฉัยได้

การยื่นคำขอ

ให้ผู้เสียหายยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดสังกัดอยู่โดยตรง หากเจ้าหน้าที่ ไม่สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้ผู้เสียหายยื่นคำขอต่อกระทรวงการคลัง

ในกรณีที่ผู้เสียหายเห็นว่า หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบเนื่องจากเจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อผู้เสียหาย ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายจะยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยหน่วยงานของรัฐ ต้องออกใบรับคำขอไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใบรับคำขอต้องเป็นเอกสารที่หน่วยงานของรัฐได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ ทราบว่าหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอของผู้เสียหายแล้ว ซึ่งการออกใบรับคำขอจะมีผลต่อการนับระยะเวลา การพิจารณาคำขอ

ตัวอย่าง ผู้เสียหายส่งคำขอทางไปรษณีย์และได้รับใบตอบรับของไปรษณีย์ ใบตอบรับของไปรษณีย์ ไม่ใช่ใบรับคำขออันเป็นหลักฐานที่หน่วยงานเป็นผู้ออกให้ แต่เป็นเพียงหลักฐานทางไปรษณีย์ว่าได้มีการส่งซอง เอกสารทางไปรษณีย์ให้แก่ผู้รับแล้วเท่านั้น มิได้บ่งบอกว่าเอกสารในซองเป็นอะไร (อ.91/2547)

วิธีการยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน มี 2 วิธี

1. ยื่นคำขอด้วยตัวเอง
2. ยื่นคำขอทางจดหมาย กรณีเช่นนี้ให้ตอบใบรับคำขอโดยจดหมายเช่นกัน

กรณีที่ผู้เสียหายยื่นผิดหน่วยงาน หน่วยงานนั้นๆ ต้องรับเรื่องไว้ก่อน จะปฏิเสธไม่ได้ แล้วจึงส่งต่อไป ยังหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือกระทำความผิด เมื่อส่งเรื่องแล้วต้องแจ้งต่อผู้เสียหายที่มายื่นคำขอว่าผู้ที่กระทำความผิด คือใคร เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถติดตามเรื่องได้ต่อไป โดยเริ่มนับเวลาในการพิจารณาคำขอ 180 วันจากวันที่ หน่วยงานที่กระทำความผิดได้รับเรื่อง

สาระสำคัญของใบรับคำขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่มีกฎหมายตายตัว แต่ควรมีสาระสำคัญดังนี้

1. ชื่อหน่วยงานที่รับคำขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน
2. เรื่องที่ขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน
3. วันเดือนปี ที่รับคำขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน
4. ชื่อผู้ยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน
5. จำนวนเงินที่ขอให้ชดใช้
6. ลายมือชื่อผู้รับคำขอ

ระยะเวลาในการยื่นคำขอ

ผู้เสียหายต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ที่จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันกระทำละเมิด (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 573/2549) ซึ่งเป็นระยะเวลาเดียวกับการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ดังนั้น หากผู้เสียหายยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐเมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าว แม้หน่วยงานของรัฐจะพิจารณาคำขอ ผู้เสียหายซึ่งไม่พอใจผลการวินิจฉัยก็ไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ เพราะถือว่าฟ้องคดีเมื่อพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

การพิจารณาคำขอ

ระยะเวลาในการพิจารณาคำขอนั้น ตามมาตรา 11 พระราชบัญญัติละเมิด กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน

การพิจารณาคำขอจึงต้องกระทำโดยไม่ชักช้า และหากหน่วยงานของรัฐที่ได้รับคำขอพิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตน ก็ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขึ้นเพื่อดำเนินการต่อไปโดยไม่ชักช้า และจะต้องพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน

หากเรื่องใดไม่อาจพิจารณาได้ทันภายในกำหนด ต้องรายงานปัญหาและอุปสรรคให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือกำกับหรือควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐนั้นทราบ สามารถขอขยายระยะเวลาออกไปอีกได้ แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

เมื่อกฎหมายได้กำหนดกระบวนการพิจารณา ระยะเวลาการพิจารณา และภาระหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอไว้ชัดเจน หากหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติ ย่อมถือว่าเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

กรณีหน่วยงานของรัฐพิจารณาเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของตนกระทำละเมิดจริง ให้กำหนดค่าเสียหายและส่งคำสั่งนั้นให้แก่ผู้เสียหาย ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องหลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2554

กรณีหน่วยงานของรัฐพิจารณาเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของตนไม่ต้องรับผิดชอบก็ให้ยกคำร้องและแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบ

การฟ้องคดีกรณีที่ยังไม่พอใจผลการพิจารณาคำขอ

หากผู้เสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐ *ให้มีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ซึ่งอาจจะเป็นศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองแล้วแต่กรณี ภายใน 90 วัน*

การกระทำละเมิด การจะพิจารณาว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่เป็นการ “ละเมิด” หรือไม่นั้น พระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดฯ มิได้บัญญัตินิยามศัพท์คำว่า “ละเมิด” ไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติ ความรับผิด ทางละเมิดฯ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 101/2548) โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 เป็นหลักทั่วไปของการกระทำที่ถือเป็น “ละเมิด”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

การกระทำที่ถือเป็น “ละเมิด” มีหลักเกณฑ์ 3 ประการ

1. กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
2. กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย
3. บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย

เมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ความรับผิดของเจ้าหน้าที่จะมีเพียงใดต้องพิจารณาตาม มาตรา 8

มาตรา 8 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดฯ

“ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง จะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดดังกล่าวออกด้วย

ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น”

คือ หน่วยงานของรัฐจะมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำให้เกิดความเสียหายด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น (มาตรา 8 วรรคแรก) **โดยไม่ต้องเรียกให้ใช้เต็มจำนวนก็ได้** (มาตรา 8 วรรค 2) **สามารถหักความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมออกจากความรับผิดได้** (มาตรา 8 วรรค 3) **และเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดได้เฉพาะส่วนความรับผิดของตนเท่านั้น** (มาตรา 8 วรรค 4)

ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อเอกชน เช่น พนักงานขับรถราชการชนรถยนต์ของบุคคลภายนอก หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ถ้าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ในกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกนั้น แม้ว่า เจ้าหน้าที่ที่จะไม่ต้องรับผิดโดยตรงต่อผู้เสียหายก็ตาม แต่ก็มีได้พ้นความรับผิดไปทั้งหมด กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่จะมีความรับผิดเพียง 2 ระดับเท่านั้น คือ กรณีจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กรณีเจ้าหน้าที่กระทำโดยประมาทเลินเล่อไม่ถึงขั้นร้ายแรง หน่วยงานของรัฐไม่สามารถไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ได้อีกต่อไป เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกผู้เสียหายไปแล้ว ความรับผิดตกเป็นพับแก่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ไม่สามารถไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดได้

แต่หากเป็นกรณีเจ้าหน้าที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หน่วยงานของรัฐยังมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดดังกล่าวต่อไป

อย่างไรคือการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

1. **การกระทำโดยจงใจ** คือ การกระทำโดยรู้สำนึกถึงการกระทำของตนว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดก็ตาม อย่างไรก็ดี การกระทำโดยจงใจมิได้หมายถึงไปถึงกับว่าจะต้องเจาะจงให้เกิดผลเสียอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นโดยเฉพาะ เช่น กรณีรู้อยู่แล้วว่าผิดระเบียบ กลับมีคำสั่งอนุมัติ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 37/2552 (การที่ผู้ฟ้องคดี (ผู้อำนวยการโรงเรียน) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาค่าเช่าบ้านข้าราชการ พ.ศ. 2527 จะต้องใช้ดุลพินิจจัดให้ข้าราชการที่มีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้าน ให้เข้าพักอาศัยในบ้านพักราชการที่ว่างอยู่ก่อนนั้น แต่กลับมีคำสั่งอนุมัติให้นางสาว ส. ใช้สิทธิเบิกค่าเช่าบ้านข้าราชการ ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้วว่ามีบ้านพักครุว่างอยู่และมีสภาพสมบูรณ์เหมาะที่จะให้ข้าราชการครูเข้าพักอาศัยได้ นอกจากนั้น ยังรู้อยู่แล้วว่าการอนุมัติตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2539 ถึงเดือนกันยายน 2541 เป็นการอนุมัติที่ผิดระเบียบ พฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการจงใจกระทำผิดต่อกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ ทำให้ราชการได้รับความเสียหาย)

2. กระทำโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

การที่จะพิจารณาว่ากรณีใดเป็นการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ หรือไม่นั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบ หรือศาล ซึ่งความประมาทเลินเล่อนั้นเป็นการกระทำที่มีใช้โดยเจตนาประสงค์ต่อผลหรือยอมนิ่งเห็นผล แต่เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจำเป็นต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ โดยวิสัย หมายถึง สภาพเกี่ยวกับตัวผู้กระทำ เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือชั้นผู้น้อย เป็นเจ้าหน้าที่ธรรมดา เป็นผู้ประกอบวิชาชีพหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านใดด้านหนึ่ง และหมายรวมถึงระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นั้นด้วย เป็นต้น

ส่วนอย่างไรเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละกรณีไปซึ่งในกรณีการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลปกครองสูงสุดได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การกระทำโดยมิได้เจตนา แต่เป็นการกระทำซึ่งบุคคลพึงคาดหมายได้ว่าอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และหากใช้ความระมัดระวังแม้เพียงเล็กน้อยก็อาจป้องกันมิให้เกิดความเสียหายได้ แต่กลับมิได้ใช้ความระมัดระวัง เช่นว่านั้นเลย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 10/2552)

ตัวอย่างที่มักจะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาบ่อยถึงพฤติการณ์การกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เช่น

1. กรณีเจ้าหน้าที่โรงงานของกรมธนารักษ์เผาเศษปอริมถนนหลวง ทำให้มีควันดำปกคลุมถนนจนมองไม่เห็นทางข้างหน้า เป็นเหตุให้มีรถยนต์ประสบอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกัน ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้เคยเกิดขึ้นมา 2-3 ครั้งแล้ว แต่โรงงานของกรมธนารักษ์ก็ปล่อยปละละเลยไม่เปลี่ยนวิธีการเผาเศษปอ ถือเป็นกรณีเจ้าหน้าที่กระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของรถยนต์คันที่ได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุรถชนดังกล่าว

2. กรณีสำนักงานธรรมาภิบาลเจ้าหน้าที่จ้างบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพและประเมินราคาทรัพย์สินที่จำหน่าย มาเป็นผู้จัดการสถานธรรมาภิบาลแต่ละแห่ง กรณีจึงถือได้ว่า ผู้รับจำหน่ายต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพนี้ หากผู้รับจำหน่ายประเมินราคาทรัพย์สินที่รับจำหน่ายผิดพลาด พฤติการณ์ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

3. กรณีพนักงาน Teller ของธนาคาร เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบลายมือชื่อ ในฐานะผู้มีวิชาชีพด้านการรับฝากเงินโดยตรง หากมีกรณีปรากฏลายมือชื่อปลอมในใบถอนเงินหรือเช็ค และพนักงาน Teller อนุมัติจ่ายเงินไป ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เช่นกัน

ในการเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้นหน่วยงานไม่จำเป็นต้องเรียกชดใช้เต็มจำนวน ทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานต้อง

- คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณี เช่น บุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่ากัน หรือหลักความใกล้ชิดกับความเสียหาย หรือหลักจำนวนมูลค่าความเสียหายเทียบกับศักยภาพในการชดใช้ของเจ้าหน้าที่ เช่นการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายเป็นเงินจำนวน 100 ล้านบาท เจ้าหน้าที่ยอมไม่มีเงินเพียงพอที่จะชดใช้เต็มจำนวนของ

ความเสียหายได้อย่างแน่นอน หรือกรณีพนักงานขับรถชนบุคคลภายนอกต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนจำนวน 700,000 บาท แต่เจ้าหน้าที่ผู้ชนมีเงินเดือนเพียงเดือนละ 7,000 บาท หรือกรณีความเสียหายเกิดจากการกระทำของบุคคลหลายกลุ่ม เช่น คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุและผู้บริหารซึ่งเป็นผู้อนุมัติหรืออนุญาตให้ดำเนินการ ซึ่งบุคคลแต่ละกลุ่มและแต่ละคนมีพฤติกรรมการกระทำผิดแตกต่างกัน หากจะให้ชดใช้เงินเต็มจำนวนที่ทางราชการจ่ายไปย่อมต้องมีการพิจารณาจำนวนเงินที่เหมาะสม

3. หักส่วนความเสียหาย

การคำนึงถึงความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม เช่น เจ้าหน้าที่นำรถยนต์ของทางราชการไปปฏิบัติหน้าที่แล้วเกิดอุบัติเหตุเฉี่ยวชนรถยนต์ของบุคคลภายนอก เนื่องจากระบบเบรกของรถราชการไม่ทำงานอันสืบเนื่องมาจากความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐซึ่งมิได้จัดให้มีการบำรุงรักษารถยนต์คันดังกล่าว ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ปกติ หรือในกรณีระบบการฝึกงานของหน่วยงานบกพร่องโดยส่งเจ้าหน้าที่บรรจุใหม่ไปปฏิบัติงานในขณะที่ยังมีได้จัดให้มีการฝึกงานอย่างเพียงพอให้ปฏิบัติงานได้ในระดับหนึ่ง เป็นต้น โดยหน่วยงานของรัฐต้องหักส่วนแห่งความรับผิดชอบและความบกพร่องดังกล่าวออกด้วยการพิจารณาว่าการละเมิดเกิดจากส่วนใดมากกว่ากัน และควรกำหนดสัดส่วนต่อกันเท่าใด

หากความเสียหายที่เกิดขึ้นมีส่วนหนึ่งเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม เมื่อได้หักส่วนความรับผิดชอบดังกล่าวออกจากค่าสินไหมทดแทนที่เจ้าหน้าที่จะต้องชดใช้แล้ว ค่าเสียหายที่เกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมดังกล่าว ถือเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐตามนัยมาตรา 8 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงตกเป็นพับแก่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

4. ไม่นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ

กรณีการกระทำละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน เจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น แต่เดิมก่อนกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่บังคับใช้ หากการกระทำละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน เจ้าหน้าที่ทั้งหลายนั้นต้องร่วมกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไม่ได้รับความเป็นธรรม แต่ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดฉบับนี้ ให้ความเป็นธรรมกับเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจมีส่วนร่วมในการกระทำละเมิดแต่เป็นเพียงผู้กระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงให้ชดใช้แต่เฉพาะในส่วนของตนเองเท่านั้น เช่น

ในฐานะผู้บังคับบัญชาปล่อยปะละเลยอาจต้องรับผิดชอบชดใช้เพียงอัตราร้อยละ 60 ของค่าเสียหายเท่านั้นก็เป็นไปได้ หรือหากอยู่ในฐานะที่ยากแก่การควบคุมดูแลบุคคลดังกล่าวอาจไม่ต้องชดใช้ค่าเสียหายเลย หรือชดใช้อัตราน้อยที่สุดก็ได้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีไป

“จงใจ”

คำจำกัดความ :

การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายจะมากน้อยเพียงใดก็ไม่สำคัญ แม้ผลเสียหายจะมากกว่าหรือน้อยกว่าที่คิดก็ถือเป็นการกระทำโดยจงใจ หากกระทำไปโดยรู้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดผลเสียหายแก่เขาก็เป็นการจงใจกระทำละเมิดแล้ว

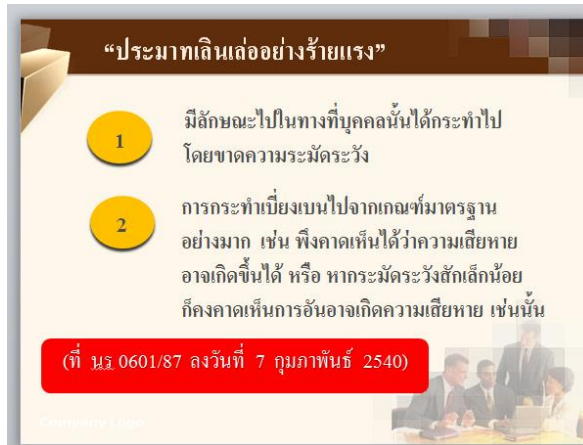
Company Logo

มาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่า ผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

คำจำกัดความของจงใจเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายจะมากน้อยเพียงใดก็ไม่สำคัญ แม้ผลเสียหายจะมากกว่าหรือน้อยกว่าที่คิดก็ถือเป็นการกระทำโดยจงใจ หากกระทำไปโดยรู้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดผลเสียหายแก่เขาก็เป็นการจงใจกระทำละเมิดแล้ว

ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

1. มีลักษณะไปในทางที่บุคคลนั้น ได้กระทำไปโดยขาดความระมัดระวัง
2. ที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก เช่น พึงคาดเห็นได้ว่าความเสียหายอาจเกิดขึ้นได้ หรือ หากระมัดระวังสักเล็กน้อย ก็คงคาดเห็นการอันอาจเกิดความเสียหายเช่นนั้น

การพิจารณาว่าอย่างไรเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่นั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบหรือศาล ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของแต่ละกรณีเป็นกรณี ๆ ไป ซึ่งความประมาทเลินเล่อนั้นมีใช่เป็นการกระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผล แต่เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์

ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจะมีลักษณะไปในทางบุคคลนั้นได้ทำไปโดยขาดความระมัดระวังที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก เช่น คาดเห็นได้ว่า ความเสียหายเกิดขึ้น หรือหากระมัดระวังสักเล็กน้อย ก็คงได้คาดเห็น เช่นนั้น

ตัวอย่างการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

1. ผู้บังคับบัญชาลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงินค่าธรรมเนียมไว้ล่วงหน้าและไม่ทำลายใบเสร็จดังกล่าวก่อนที่จะย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่น จนทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำใบเสร็จไปเรียกเก็บเงินเพื่อประโยชน์ส่วนตน ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (พ.กลาง ที่ 1287/2549)

2. การเบิกจ่ายเงินค่าจ้างที่ผู้รับจ้างไม่ได้ดำเนินการตามที่กำหนดในสัญญาเป็นการฝ่าฝืนต่อระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินเป็นการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองขอนแก่นที่ 133/2551)

3. การที่เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับอนุญาตให้ใช้รถยนต์ของทางราชการ และนำรถไปจอดไว้ที่พัสดุเฉพาะกรณีจำเป็นเร่งด่วน หรือที่จอดรถของทางราชการไม่ปลอดภัย โดยจอดรถไว้นอกรั้วบริเวณหน้าบ้านพักทั้งที่

สามารถนำรถยนต์เข้าไปจอดภายในบ้านพัก เป็นเหตุให้รถยนต์ของทางราชการสูญหาย ถือเป็นกรกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 462/2551)

4. กรณีเจ้าหน้าที่ขออนุญาตใช้รถยนต์ และขออนุญาตนำรถของทางราชการมาเก็บรักษาไว้ที่บ้านพักของตน ทราบว่าพนักงานขับรถไม่นำรถมาเก็บรักษาไว้ที่บ้านพักของตนภายในเวลาอันสมควร แต่มีได้เอาใจใส่ติดตามรถยนต์กลับคืนมาให้เพียงพอตามวิสัยและพฤติการณ์ที่ผู้ควบคุมรถพึงกระทำ และมีได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เป็นเหตุให้พนักงานขับรถนำรถไปใช้จนเกิดอุบัติเหตุ ถือว่า ความเสียหายส่วนหนึ่งเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้ควบคุมรถจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในอัตราร้อยละ 50 (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 549/2551)

5. การที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีอากรและเงินผลประโยชน์ของรัฐ ไม่จัดทำสมุดทะเบียนคุมเช็ค ตามระเบียบของทางราชการ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริตยักยอกเงิน ถือเป็นกรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 72/2552 อ. 73/2550 อ. 456/2550)

อายุความการใช้สิทธิไต่เบื้อเพื่อชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

มาตรา 9 ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายสิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตน ให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย

ไม่ว่าจะเป็นค่าสินไหมทดแทนตามคำขอของบุคคลภายนอกหรือค่าสินไหมทดแทนตามคำพิพากษาเมื่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่จ่ายเงินไปแล้วสามารถไต่เบื้อให้อีกฝ่ายชดใช้แก่ตนได้ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่จ่ายเงินไป แม้จะเกินกำหนดอายุความ 10 ปี นับแต่เหตุเกิดก็สามารถไต่เบื้อได้แต่ต้องภายใน 1 ปี ดังกล่าวเพราะเป็นการรับช่วงสิทธิจากบุคคลภายนอกมาไต่เบื้อ

การกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

1. หากเป็นกรณีเจ้าหน้าที่กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่แล้วเกิดความเสียหายขึ้นกับหน่วยงานของรัฐ ในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกฎหมายบัญญัติให้หน่วยงานนำบทบัญญัติกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ตามมาตรา 8 มาบังคับใช้โดยอนุโลม กล่าวคือ ต้องเป็นกรณีเจ้าหน้าที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจึงต้องรับผิดชอบ ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะให้แก่เจ้าหน้าที่และดูอีกว่าความเสียหายเกิดจากความบกพร่องหรือความผิดของหน่วยงานด้วยหรือไม่หรือเกิดจากระบบการดำเนินการส่วนรวมของทางราชการหรือไม่ เช่น การวางระบบการทำงานของทางราชการหละหลวม เป็นช่องทางหรือเป็นโอกาสให้สามารถกระทำการทุจริตได้โดยง่าย

2. ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ต้องรับผิดชอบเมื่อกระทำด้วยความประมาทเลินเล่อ ต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนความเสียหาย และกรณีการกระทำละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนให้ร่วมกันรับผิดชอบได้อย่างลูกหนี้ร่วม

มาตรา 10 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้ نابัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความ สองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่ หน่วยงานของรัฐเห็นว่าไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็น ของกระทรวงการคลัง

มาตรา 8 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดฯ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง จะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่ง การกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงาน ส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดดังกล่าวออกด้วย

ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่ แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น

ตัวอย่าง กรณีที่ไม่ถือว่ากระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น นอกเวลาราชการ หรือสิ้นสุด การปฏิบัติหน้าที่แล้ว เช่น เมื่อผู้ฟ้องคดีพาคณะเจ้าหน้าที่เดินทางกลับจากไปราชการถึงสำนักงานแล้ว ถือว่าเสร็จสิ้นการปฏิบัติหน้าที่ ต่อมา นาย ส. พนักงานขับรถยนต์ไปส่งครูสตรีที่ไม่มีพานะกลับบ้าน และนำ รถยนต์ดังกล่าวไปจอดเก็บไว้ที่บ้านพักของนาย ส. แล้วรถยนต์สูญหาย **ไม่ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่** (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.231/2549)

ตัวอย่าง กรณีจงใจ

ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติให้ข้าราชการเบิกค่าเช่าบ้านโดยไม่ได้ใช้ดุลพินิจให้ข้าราชการเข้าพักอาศัยใน บ้านที่ว่างอยู่ **ถือเป็นการจงใจกระทำผิดต่อกฎหมายหรือระเบียบ** (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.37/2552)

ตัวอย่าง กรณีประมาณเงินเล่ออย่างร้ายแรง

การที่กรรมการตรวจการจ้างทำรายงานเสนอผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการเพิ่มและลดงานตามสัญญาจ้างก่อสร้างอาคาร โดยไม่เป็นไปตามระเบียบและไม่ตรวจสอบราคาที่แท้จริง จนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหาย เนื่องจากงานส่วนที่ลด มีราคาสูงกว่างานส่วนที่ผู้รับจ้างต้องทำเพิ่ม ถือเป็นการกระทำโดยประมาณเงินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ 13/2548)

การที่เลขานุการไม่ตรวจสอบใบเบิกเงินที่ผู้ช่วยเลขานุการนำเสนอ จนเป็นเหตุให้เกิดการทุจริตยกยอกเงินของทางราชการไป ย่อมเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ 214/2549)

การที่ผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามหนังสือเวียนกระทรวงการคลังที่กำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในการนำเงินรายได้แผ่นดินส่งคลัง เป็นช่องทางให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการทุจริตยกยอกเงิน ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 1287/2549)

ผู้ควบคุมงานก่อสร้างมีหน้าที่จดบันทึกการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างและเหตุการณ์แวดล้อมเป็นรายวัน และผลการปฏิบัติงานเพื่อรายงานคณะกรรมการตรวจการจ้างทราบทุกสัปดาห์ การที่ผู้ควบคุมงานก่อสร้างไปดูแลงานบางวัน และมีได้ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว ถือว่าผู้ควบคุมงานไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เป็นการกระทำโดยประมาณเงินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.267/2550)

การที่คณะกรรมการตรวจการจ้าง ตรวจรับงานก่อสร้างอาคาร โดยไม่มีการปรับลดค่าจ้างก่อสร้างจากการเปลี่ยนแปลงเสาเข็ม และการไม่ติดตั้งระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้ ถือเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบเป็นการกระทำโดยประมาณเงินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 1022/2550)

การที่เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นตำแหน่งยามมีหน้าที่รักษาความปลอดภัยและทรัพย์สินของทางราชการ ได้หลับใหลในขณะปฏิบัติหน้าที่ เป็นการบกพร่องต่อหน้าที่ในการดูแลรักษาความเรียบร้อยและความปลอดภัยตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นเหตุให้ทรัพย์สินของทางราชการสูญหาย ถือเป็นการกระทำโดยประมาณเงินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 254/2550)

ผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินของทางราชการโดยไม่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานทั้งที่ปรากฏข้อพิรุณโดยชัดแจ้ง เช่น การที่กรรมการตรวจรับสินค้าลงชื่อตรวจรับสินค้าโดยไม่ตรวจสอบสินค้าจริง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.338-339/2549)

กรณีได้รับอนุญาตให้นำรถราชการไปเก็บรักษาที่บ้านพักเป็นครั้งคราว แต่นำไปเก็บรักษาไว้เป็นประจำทุกวัน บ้านพักเป็นสถานที่ไม่รั้วรอบขอบชิด เป็นทางสาธารณะที่คนทั่วไปใช้ร่วมกัน เป็นเหตุให้รถดังกล่าวถูกขโมย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.362/2549)

กรณีได้รับอนุญาตให้ใช้รถราชการ โดยจอดรดังกล่าวไว้นอกรั้วบริเวณบ้านพัก ทั้งที่สามารถนำรถยนต์เข้าไปจอดภายในบ้านพัก เป็นเหตุให้รถคันดังกล่าวสูญหาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.462/2551)

ได้รับอนุญาตให้ใช้รถราชการและเก็บรักษาไว้ที่บ้านพัก เมื่อทราบว่าพนักงานขับรถไม่นำรถมาเก็บรักษาไว้ที่บ้านพักในเวลาอันสมควร แต่มิได้เอาใจใส่ติดตามรถคืนอย่างเพียงพอตามวิสัยและพฤติการณ์ที่ผู้ควบคุมดูแลรถยนต์จะพึงกระทำ และมีได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เป็นเหตุให้พนักงานขับรถนำรถคันดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวจนประสบอุบัติเหตุ ถือว่าความเสียหายส่วนหนึ่งเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวที่ต้องร่วมรับผิดชอบ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.549/2551)

กรณีผู้บังคับบัญชาไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นเหตุให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการทุจริต ยักยอกเงินราชการ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.214/2549, อ.72/2550, อ.73/2550 และ อ.456/2550)

กรณีผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในเช็ค ไม่ตรวจสอบว่ามีการขีดฆ่า คำว่า “หรือผู้ถือ” ออก และขีดคร่อมเช็คแล้วหรือไม่ เป็นเหตุให้มีผู้ทุจริตนำเช็คไปเบิกเงินสดจากธนาคารและนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหลายครั้ง (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 549/2550)

คณะกรรมการตรวจการจ้างรับรองว่าผู้รับจ้างทำงานแล้วเสร็จ ทั้งที่งานไม่เป็นไปตามที่กำหนดในสัญญา โดยไม่ได้ออกไปตรวจวัดผลงานที่ส่งมอบจริง เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐผู้ว่าจ้างต้องจ่ายค่าจ้างเต็มจำนวน แต่ได้รับผลงานน้อยกว่าตามสัญญา เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 1989/2549) และศาลฎีกาวินิจฉัยในแนวทางเดียวกัน (ฎ. 2288/2534)

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิเสธไม่ส่งคืนของกลางที่ยึดไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 1576/2549)

ตัวอย่าง กรณีไม่เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

กรณีครูสั่งลงโทษนักเรียนโดยให้วิ่งรอบสนามหลายรอบเพื่ออบรมสั่งสอนให้มีระเบียบวินัย เป็นเหตุให้เด็กนักเรียนถึงแก่ความตาย ถือว่ากระทำโดยประมาทเลินเล่อ แต่มิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (ฎ. 5129/2546)

กรณีผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อเบิกจ่ายเงินโดยตรวจว่ามีลายมือชื่อผู้ช่วยสมุห์บัญชีและสมุห์บัญชีลงนามรับรองความถูกต้องแล้ว แม้เจ้าหน้าที่จะปลอมเอกสารเบิกจ่ายเงินดังกล่าว ก็ถือว่าผู้มีอำนาจได้ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่มิได้ประมาทเลินเล่อ (ฎ. 3656/2531)

ตัวอย่าง การคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณี

นักการภารโรงมิได้มีหน้าที่โดยตรงในการรักษาความปลอดภัย และมหาวิทยาลัยก็มีได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่โดยตรงในการรักษาความปลอดภัย ทั้งที่มีทรัพย์สินมูลค่าสูง แต่ได้ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติราชการปกติมาอยู่เวรโดยไม่มีผู้ตรวจเวร และไม่มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาเวรยาม เมื่อคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในกรณีนี้ รวมทั้งความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ ให้รับผิดอัตราร้อยละ 20 (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 147/2550)

ตัวอย่าง การคำนึงถึงความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ

มหาวิทยาลัยไม่มีระเบียบปฏิบัติในการควบคุมตรวจสอบเกี่ยวกับการคืนเงินของผู้วิจัยที่ขอลอนโครงการวิจัย ให้ชัดเจนจนเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่สามารถยักยอกเงินที่ได้รับคืนจากผู้วิจัยไปได้ นอกจากต้องหักส่วนความรับผิดชอบกรณีผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ตรวจพบการทุจริตและรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบแล้ว ต้องหักส่วนความรับผิดชอบอันเกิดจากความบกพร่องของมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้กำหนดวิธีคืนเงินดังกล่าว ออกด้วย (อ 314/2549)

ผู้ฟ้องคดีมิได้มีส่วนร่วมเป็นผู้กระทำทุจริตหากแต่ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้บังคับบัญชามีได้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา กรมฯ ทราบดีว่า อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ มิได้จัดการแก้ไขปล่อยปละละเลยตลอดมา ประกอบกับการทุจริตยากแก่การตรวจสอบและมีบุคลากรไม่เพียงพอ จำเป็นต้องแต่งตั้งบุคลากรที่ไม่เหมาะสมเข้าปฏิบัติงานในอีกหน้าที่หนึ่ง เป็นเหตุให้ขาดความรอบคอบและขาดการตรวจสอบซึ่งกันและกัน อีกทั้งการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการก่อให้เกิดความเสียหายในกรณีนี้ ถือว่ากรมฯมีส่วนบกพร่องทำให้ได้คนที่ดีไม่เท่าที่ควรเข้ามารับราชการ จึงเห็นควรหักส่วนความรับผิดชอบร้อยละ 80 (อ 73/2550)

เจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เวรรักษาการณ์ประตูเรือนจำ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญไม่อาจทิ้งหน้าที่ไปปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นได้ และได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจรับสินค้าอีกหน้าที่หนึ่งไปพร้อมกัน การลงชื่อตรวจรับสินค้าโดยไม่ได้ตรวจสินค้าจริงเป็นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ความเสียหายมีสาเหตุมาจากความบกพร่องของระบบงานของทางราชการด้วย หักส่วนความรับผิดชอบร้อยละ 50 (อ 338-339/2549)

ตัวอย่าง การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนไม่นำหลักฐานนี้รวมมาใช้บังคับ

พิจารณาตามส่วนของการกระทำ ผู้ใดมีส่วนในการทำละเมิดมากกว่าก็ย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนมากกว่า หากมีส่วนในการทำละเมิดเท่ากัน ก็ย่อมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่เท่ากันด้วย เช่น กรณีให้หัวหน้างานรับผิดชอบร้อยละ 60 เนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต้นที่ใกล้ชิดกับผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหมดมากกว่าสรรพากรอำเภอ ร้อยละ 40 ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ถือว่าเหมาะสม (อ 72-73/2550)

ผู้เสียหายมีส่วนในการทำละเมิดปะปนอยู่ด้วยส่วนหนึ่ง เช่น ผู้รับเหมาทำการก่อสร้างทางใช้ถังน้ำมัน ปิดกั้นขวางถนนที่กำลังก่อสร้างโดยไม่ติดตั้งอุปกรณ์ส่องสว่าง เป็นเหตุให้โจทก์ไม่สามารถหยุดรถได้ทัน กรมทางหลวงต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้รับเหมา แต่ฟังได้ว่าโจทก์ขับรถด้วยความเร็วมิได้ใช้ความระมัดระวัง โจทก์จึงได้ชื่อว่ามีส่วนในความประมาทที่ก่อให้เกิดความเสียหายด้วย จึงหักส่วนลง 1 ใน 3 (ฎ 4129/2530)

กรณีละเมิดในคดีนี้มีไม่เกิดจากผู้ฟ้องคดี กับหัวหน้างาน จงใจกระทำละเมิด อันจะถือว่าร่วมกันกระทำละเมิด หากแต่เป็นเรื่องต่างคนต่างทำละเมิด จึงต้องรับผิดชอบในผลละเมิดเฉพาะส่วนที่ตนได้กระทำลง การแบ่งส่วนความรับผิดชอบร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ถือว่าเหมาะสม (อ 72/2550)

อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่

มาตรา 10 วรรคสอง พ.ร.บ. ละเมิด

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย

1. หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

อายุความ 2 ปี ตามมาตรา 10 วรรคสอง นั้น ไม่ว่าจะ เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่หรือกรณีไม่ใช่การกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ก็ตามถือว่าอยู่ในบังคับอายุความ 2 ปี ตามมาตรา 10 ทั้งสิ้น

การเริ่มนับอายุความนั้น ต้องถือเอาวันที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นวันเริ่มนับอายุความ ซึ่งในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้ต้องรับผิดชอบทางละเมิด เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้เสนอรายงานการสอบสวนที่ได้ระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบไว้แล้วต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ โดยปกติศาลจะถือเอาวันที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้รับทราบรายงานการสอบสวนดังกล่าวเป็นวันเริ่มนับอายุความ

หรือในทางกรณีอายุความ 2 ปี ที่จะเริ่มนับกรณีมีผู้ต้องรับผิดชอบนับแต่ผู้แต่งตั้งลงนามเห็นชอบด้วย กับคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และต้องออกคำสั่งเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม ทดแทนให้ทันภายใน 2 ปี ดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 755/2550 โจทก์เป็นนิติบุคคลโดยเป็นกรมในรัฐบาล มีอธิบดีเป็นผู้แทน การนับ อายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่อธิบดี ผู้แทนโจทก์รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน น. เป็นนายช่างแขวงทาง ซึ่ง เป็นเพียง ข้าราชการในกรมของโจทก์เท่านั้น ไม่ใช่ผู้แทนของโจทก์ แม้น. จะรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่ปี 2539 แล้วแต่อธิบดีผู้แทนโจทก์ทราบเรื่องดังกล่าวเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2546 จึงถือได้ว่าโจทก์รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนวันที่ 26 กันยายน 2546 นับถึงวันที่ 12 มีนาคม 2547 ซึ่งเป็นวันฟ้องยังไม่พ้นกำหนด 1 ปี คดีของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2956/2538 กองทัพบกโจทก์เป็นนิติบุคคล มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้แทน มีอำนาจบังคับบัญชาและรับผิดชอบจึงเป็นผู้มีอำนาจทำการแทนโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75 หรือที่แก้ไขใหม่มาตรา 70 การที่กองบัญชาการควบคุมกองพลทหารราบที่ 4 ส่วนราชการของโจทก์ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงและมีการรายงานเหตุการณ์เสียชีวิตของนายทหาร ชั้นสัญญาบัตรให้โจทก์ทราบตลอดจนมีการทำบันทึกเรื่องค่าเสียหายจะถือว่าโจทก์ทราบไม่ได้ กรณีต้องถือว่า โจทก์เพิ่งทราบเหตุและตัวผู้ต้องรับผิดชอบเมื่อผู้บัญชาการทหารบกได้ทราบรายงานและลงนามอนุมัติ ให้ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสาม

ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 618/2543 กรณีผู้อำนวยการองค์การสะพานปลา ไม่อยู่เพราะไปต่างประเทศ ผู้รักษาการแทนผู้อำนวยการองค์การสะพานปลาจะมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้ หรือไม่ และจะถือว่าองค์การสะพานปลารู้ถึงการละเมิดนั้นหรือไม่ อย่างไร นั้น เห็นว่า ข้อ 4 แห่งข้อบังคับองค์การ สะพานปลาว่าด้วยระเบียบบริหารและแบ่งส่วนงาน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2523 กำหนดว่า ในกรณีผู้อำนวยการ ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ รองผู้อำนวยการหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้รักษาการแทน ประกอบกับคำสั่งองค์การ สะพานปลา ที่ 29/2543 เรื่องมอบหมายให้รองผู้อำนวยการปฏิบัติงานแทนผู้อำนวยการ ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 ได้กำหนดเรื่องการรักษาการแทนไว้ โดยให้รองผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการและรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร รักษาการแทนตามลำดับ ดังนั้น ผู้รักษาการแทนย่อมมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้ และหากในรายงาน การสอบสวนของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ระบุเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้ ย่อมถือได้ว่าองค์การสะพานปลาได้รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่

ผู้ฟังจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว ตามนัยมาตรา 10 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539

หากหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อพ้นอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ฟังจะต้องชำระค่าสินไหมทดแทน ตามที่มาตรา 10 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้กำหนดไว้ สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของหน่วยงานของรัฐย่อมสิ้นสุดลง ซึ่งศาลปกครองสูงสุดวางแนววินิจฉัยไว้ว่า “... เมื่อหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อพ้นอายุความใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวแล้วจึงเป็นการออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย...”

2. กรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่นั้นไม่ต้องรับผิด แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิด ให้สิทธิเรียกร้องนั้นมีอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

กรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิด อายุความในการออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระเงินจะมีเพียง 1 ปี นับแต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง แต่การออกคำสั่งดังกล่าวต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันเกิดเหตุ

การเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้เงินให้แก่หน่วยงานของรัฐ

1. หน่วยงานของรัฐมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด (มาตรา 12)

มาตรา 12 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหาย ตามมาตรา 8 หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำละเมิด ต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 8 ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่ง เรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด

หน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนได้ โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล แต่ถ้าไม่ใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐ ต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลตามปกติ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะเป็นเจ้าหน้าที่ ในสังกัดของหน่วยงานใด

การอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่เห็นด้วยกับคำสั่งนั้นเพราะเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวที่หน่วยงานของรัฐสั่งนั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจเป็นเพราะเห็นว่าการกระทำของตนไม่ได้เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเป็นการกระทำที่ต้องรับผิดชอบแต่จำนวนเงินที่ต้องชดใช้นั้นไม่เป็นธรรม หรือคำสั่งนั้น ไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย เจ้าหน้าที่ก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ในการอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยเจ้าหน้าที่ผู้ถูกออกคำสั่งนั้น จะต้องอุทธรณ์ภายในระยะเวลา 15 วัน นับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว (ตามมาตรา 44) แต่หากหน่วยงานของรัฐ ได้ออกคำสั่งฯ โดยไม่ได้แจ้งสิทธิอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้ใดภายใน ระยะเวลาเท่าใดแล้ว ระยะเวลาการอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะขยายออกเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ ผู้นั้นได้รับคำสั่งทางปกครอง (ตามมาตรา 45) โดยอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจทบทวนคำสั่งได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมาย หรือขั้นตอนตามกฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น ผู้อุทธรณ์จึงสามารถยกเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้นอุทธรณ์ได้ โดย เจ้าหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ต้องพิจารณาอุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตาม ความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับ

คำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

สำหรับผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

ในเรื่องอำนาจการพิจารณาคำอุทธรณ์นี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยตอบข้อหารือไว้ว่า ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทส่วนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องผูกพันตามความเห็นของกระทรวงการคลังด้วย (ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 668/2551)

อายุความที่เจ้าหน้าที่จะต้องไปฟ้องต่อศาลปกครองนั้นมีกำหนดภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่หากคำสั่งที่เรียกให้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทนไม่ได้แจ้งสิทธิตามข้อ 19 ระยะเวลาในการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองให้ขยายเป็นหนึ่งปีตั้งแต่วันที่รับคำสั่ง ตามมาตรา 50 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 161/2553

ศาลปกครองจะรับคำฟ้องที่ยื่นต่อศาลไว้พิจารณาได้ต่อเมื่อคดีพิพาทตามคำฟ้องนั้น เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองและการฟ้องคดีนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขการฟ้องคดีตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองกำหนด เมื่อได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวแล้วผู้ฟ้องคดีชอบที่จะรอให้ผู้ถูกฟ้องคดีวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นก่อนหรือรอให้พ้นระยะเวลาการพิจารณาคำอุทธรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อน จึงจะมีสิทธินำคดีนี้มาฟ้องต่อศาลปกครอง

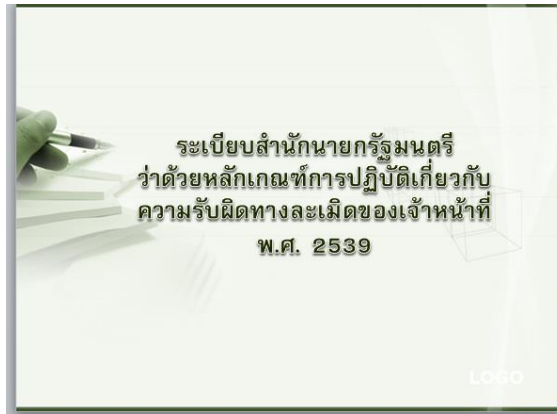
การที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีคำสั่งเรียกให้ผู้ฟ้องคดีخذใช้คำสั่งใหม่ทดแทน เป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีจึงมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หากผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งเรียกให้خذใช้เงินของผู้ถูกฟ้องคดีดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีจะต้องดำเนินการอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อผู้ทำคำสั่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าวเพราะเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรีและไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ตามนัยมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือยื่นอุทธรณ์คำสั่งخذใช้เงินดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีโดยยื่นทางไปรษณีย์ เมื่อได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวแล้วผู้ฟ้องคดีชอบที่จะรอให้ผู้ถูกฟ้องคดีวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นก่อน หรือรอให้พ้นระยะเวลาการพิจารณาคำอุทธรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อน จึงจะมีสิทธินำคดีนี้มาฟ้องต่อศาลปกครอง แต่ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองโดยมิได้รอให้ผู้ถูกฟ้องคดีวินิจฉัยอุทธรณ์หรือรอให้พ้นกำหนดระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เสียก่อน และขณะที่ยื่นฟ้องคดีนี้ผู้ถูกฟ้องคดียังมิได้รับหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าว กรณีนี้จึงถือว่าผู้ฟ้องคดียังมิได้มีการดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อน

เสียหายตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 42 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 สิทธิในการฟ้องคดีจึงยังไม่เกิดขึ้น

2. กรณีเจ้าหน้าที่ไม่ชำระเงินภายในเวลาที่กำหนดหน่วยงานของรัฐมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งให้ชำระเงินภายในระยะเวลาเท่าใด ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ชำระ หน่วยงานของรัฐก็จะออกหนังสือเตือนให้ชำระภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 7 วัน ถ้าไม่ชำระอีกก็ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาด เพื่อบังคับชำระหนี้ต่อไป ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐที่สามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับชำระหนี้ได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้มีการบังคับให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐ ตามนัยมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่โดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตั้งแต่เกิดความเสียหายจนถึงเมื่อถูกฟ้องคดีและการไต่เบื้อ

ระเบียบดังกล่าว มีคำจำกัดความที่สำคัญ 3 คำ

เจ้าหน้าที่ หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็น การแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด รวมถึงบุคลากรทุกประเภทที่ทำงานให้กับรัฐไม่ว่าจะเป็น ลูกจ้างหรือกรรมการ และไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะใด

ความเสียหาย หมายถึงความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดทั่ว ๆ ไป แต่ไม่รวมถึงการออกคำสั่งหรือกฎ (เช่น ผู้ว่ามีคำสั่งปลดผู้ใหญ่บ้านถือเป็นการออกคำสั่งหากมีการเรียกร้องขึ้นมาไม่ต้องตั้งกรรมการสอบสวนละเมิด)

ตัวอย่างความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดทั่ว ๆ ไป เช่น

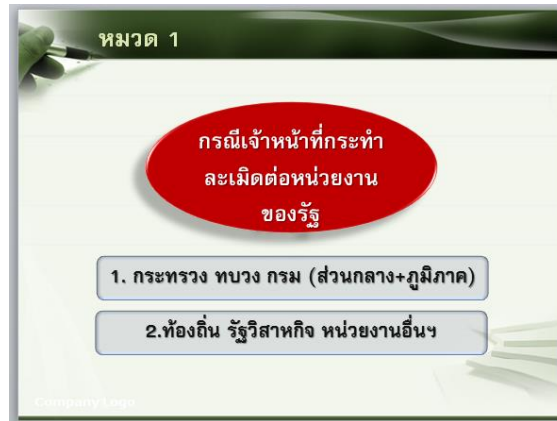
1. ความเสียหายที่เกิดจากการตรวจรับการจ้าง/ตรวจรับพัสดุไม่ครบ
2. ความเสียหายที่เกิดจากการทุจริต /ไม่ปฏิบัติตามระเบียบทางการเงิน
3. ความเสียหายจากอุบัติเหตุ/ทรัพย์สินสูญหาย เสียหาย

ผู้แต่งตั้ง คือ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ตั้งกรรมการสอบสวนละเมิด (ส่วนกลาง = อธิบดี, ส่วนภูมิภาค = ผู้ว่าราชการจังหวัด)

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด หมายถึง หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหาย ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่ง หรือ ความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งฯ ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

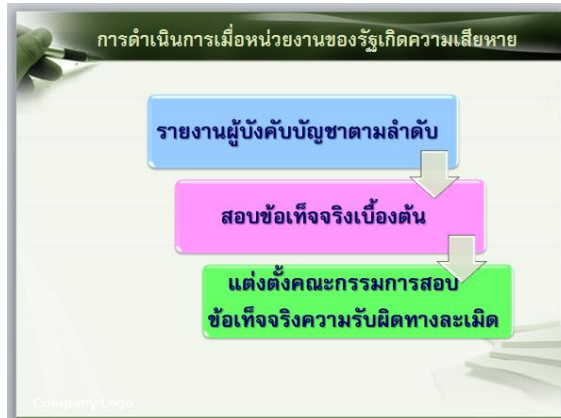

ระเบียบฯ กำหนดแนวทาง/ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิด ไว้เป็น 2 กรณี คือ
หมวด 1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ
หมวด 2 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

หมวด 1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ระเบียบให้ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐทุก
หน่วยงาน (ตามระเบียบฯข้อ 6) ดังนี้

1. กระทรวง ทบวง กรม (ส่วนกลาง, ส่วนภูมิภาค) และ
2. ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นๆ

เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใดไม่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐแห่งนั้นจะเป็นผู้กระทำหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่นเป็นผู้กระทำให้เกิดความเสียหายขึ้น มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรับรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นต้นโดยด่วน และให้ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นรายงานตามลำดับชั้น จนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ตามนัย ข้อ 7 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ)

2. เมื่อหน่วยงานได้รับรายงานและไม่ทราบแน่ชัดว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นหรือไม่ หรือความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่ เช่นกรณีรถราชการแตกโดยไม่ทราบสาเหตุก็ให้มีการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นและหากเห็นว่า

2.1 มีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ให้ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

2.2 ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ก็ไม่จำเป็นต้องแต่งตั้งคณะกรรมการฯ แต่ต้องรายงานผู้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาว่าสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด (ข้อ 12) หรือไม่

กรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้หัวหน้าหน่วยงานที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหาย (ข้อ 8) แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้ (ส่วนการพิจารณาว่าหน่วยงานใดเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหายนั้นในทางปฏิบัติให้ถือว่า หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ได้ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเจ้าของทรัพย์สิน)

ตัวอย่างกรณีทรัพย์สินของโรงพยาบาลประจำจังหวัด ซึ่งจัดซื้อโดยงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจึงเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และมีอำนาจฟ้องคดีในกรณีผู้กระทำละเมิดต่อทรัพย์สินดังกล่าว ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัดแม้จะมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการในส่วนภูมิภาคในจังหวัดนั้นก็ตาม ไม่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการฯ หรือฟ้องคดี เว้นแต่จะได้รับมอบอำนาจตามนัยมาตรา 38(5) แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

- กรณีไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ไม่ต้องตั้งคณะกรรมการฯ
- การแต่งตั้งคณะกรรมการฯ อย่างน้อยต้องประกอบด้วย
 1. คณะกรรมการฯ จำนวนไม่เกิน 5 คน จากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน หรือหน่วยงานอื่น (อยู่ในพระราชบัญญัติละเมิดเหมือนกัน) ตามความเหมาะสม
 2. ให้กำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ตามแต่กรณีว่าเป็นเรื่องยากหรือเรื่องง่าย โดยใช้ดุลพินิจตามความเหมาะสม เช่น ให้คณะกรรมการดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน เป็นต้น

กระทรวงการคลังมีหนังสือชักซ้อมความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการเมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงาน ให้หัวหน้าหน่วยงานฯ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดโดยไม่ชักช้าอย่างช้าไม่ควรเกิน 15 วัน นับแต่รู้หรือทราบความเสียหายและให้รีบดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว อย่างช้าไม่ควรเกิน 60 วันนับแต่วันที่แต่งตั้ง หากคณะกรรมการไม่สามารถสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้แต่งตั้งฯ อาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยคำนึงถึงเหตุผลความจำเป็นในการขอขยาย และระมัดระวังเรื่องอายุความด้วย (หนังสือกระทรวงการคลัง

ที่ กค 0406.2/ว.75 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2550 เรื่องซักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิด)

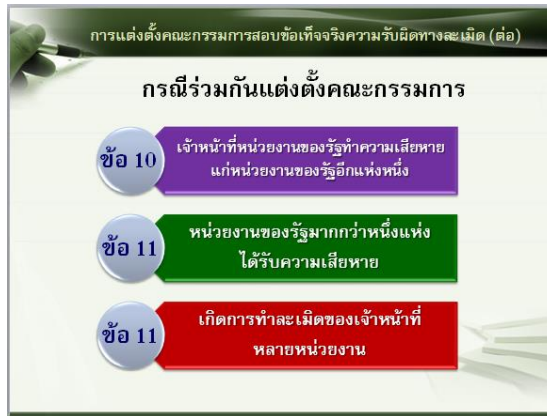
3. ประกาศ กระทรวงการคลัง “ระเบียบฯ ให้อำนาจ กระทรวงการคลัง มีอำนาจประกาศมูลค่าความเสียหายตั้งแต่จำนวนเท่าใด จะให้มีผู้แทนของหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดเข้าร่วมเป็น*กรรมการด้วยก็ได้*” (ปัจจุบันยังไม่มี*การประกาศฯ*)

และระเบียบฯ ยังได้ให้อำนาจกระทรวงการคลังในการประกาศกำหนดจำนวนความเสียหายหรือผู้แทนหน่วยงานใดร่วมเป็น*กรรมการด้วยก็ได้*

ข้อยกเว้นไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

1. ในชั้นสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น กรณีไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ (เช่น ขับรถไปปฏิบัติราชการแล้วกระจกบังลมเกิดแตกกร้าวขึ้นเอง หรือภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถป้องกันได้) ให้รายงานผู้บังคับบัญชา หากผู้บังคับบัญชาเห็นด้วย ให้ยุติเรื่อง แต่ถ้าไม่เห็นด้วยก็ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความผิดทางละเมิด
2. ในกรณีหน่วยงานของรัฐทราบแน่ชัดว่าเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดคือผู้ใด (รู้เหตุ รู้ตัว รู้จำนวนค่าเสียหาย) และทราบจำนวนค่าเสียหายที่แน่นอน และเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดยินยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐแล้ว หน่วยงานของรัฐไม่จำเป็นต้องแต่งตั้งคณะกรรมการ
3. ทั้งนี้กรณียุติเรื่อง ทั้งข้อ 1 และ 2 หัวหน้าหน่วยงานต้องรายงานผลการพิจารณาให้ปลัดกระทรวง ปลัดทบวงหรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา พิจารณาว่าสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด(ตามข้อ 12) ต่อไปหรือไม่

กรณีที่ต้องร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

1. เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐทำความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง เช่น พชร. ของหน่วยงาน ก. ขับรถรถยนต์ไปราชการที่สำนักงานงบประมาณ ขณะถอยรถจอดเกิดเฉี่ยวชนกระจกของหน่วยงาน ข. แตกเสียหาย) ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหาย และหัวหน้าหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายสังกัดอยู่ มีอำนาจร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และจะต้องร่วมกันพิจารณาลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

2. หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งได้รับความเสียหาย (เช่น รถราชการของหน่วยงาน ก. เกิดอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกับรถราชการหน่วยงาน ข ทำให้รถของหน่วยงาน ก. และรถของหน่วยงาน ข. เสียหาย)

3. เกิดการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน (เช่น กรณีคณะกรรมการกำหนดราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานเจ้าของงบประมาณ ผู้แทนหน่วยงานด้านโยธาฯ ร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น)

กรณีข้อ 2-3 ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหาย และหัวหน้าหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายสังกัดอยู่ บรรดาที่เกี่ยวข้องร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดร่วมกัน ให้ตกลงกันว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ เมื่อตกลงกันได้ก็ให้ออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการ โดยหัวหน้าหน่วยงานทุกแห่งต้องร่วมกันลงนามในคำสั่งตั้งกรรมการฉบับเดียวกัน

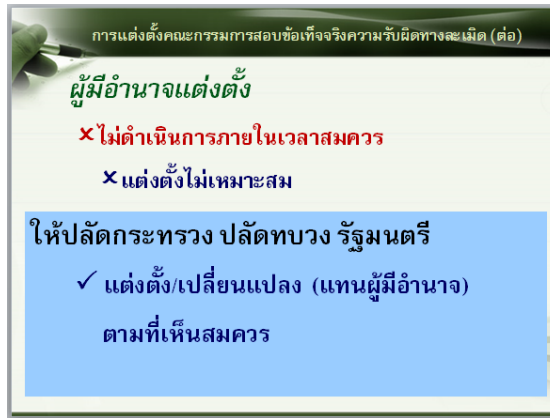
ทั้งนี้ ในการออกคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะต้องออกโดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้ได้รับความเสียหายเท่านั้น

คำว่า “หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ” ตามมาตรา 12 หมายถึง หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เสียหายจากการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่ใช่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เสียหายแต่เป็นบุคคลอื่น ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นไว้ว่า **ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายจากการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระเงิน** ผู้มีอำนาจออกคำสั่งจึงได้แก่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เสียหาย ส่วนการที่ข้อ 18 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย

หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ กำหนดให้ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดเพื่อหาผู้รับผิดชอบ ออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น หมายเฉพาะกรณีที่ผู้แต่งตั้งเป็นบุคคลอื่นที่มีชื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เสียหาย ตามข้อ 18 จึงมุ่งหมายเพียงให้ผู้แต่งตั้งดำเนินการใดๆ เพื่อให้มีการออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น ส่วนผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อไปก็ยังคงต้องเป็นหน่วยงานของรัฐที่เสียหายตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ

กรณีที่ทหารี่มานี้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดแทนนายกเทศมนตรีตำบลต้นเปาซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เสียหาย ดังนั้น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ในฐานะผู้แต่งตั้งได้แจ้งให้เทศบาลตำบลต้นเปาออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเห็นของกระทรวงการคลังแล้ว จึงเป็นกรณีที่ผู้แต่งตั้งได้ดำเนินการเพื่อให้มีการออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามข้อ 18 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ แล้ว เทศบาลตำบลต้นเปาในฐานะหน่วยงานของรัฐที่เสียหายจึงมีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อไปตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ โดยนายกเทศมนตรีตำบลต้นเปาปัจจุบันซึ่งมิได้เป็นผู้มีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำละเมิดย่อมมีอำนาจออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยไม่มีเหตุอันจะทำให้ขาดความเป็นกลางในการพิจารณาออกคำสั่ง และกรณีที่นายกเทศมนตรีตำบลต้นเปาได้พิจารณามีคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเห็นของกระทรวงการคลังหรือได้มีคำสั่งตามการวินิจฉัยสั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ไปแล้ว หากมีการยื่นอุทธรณ์คำสั่งนายกเทศมนตรีตำบลต้นเปาย่อมต้องผูกพันตามความเห็นของกระทรวงการคลังหรือตามการวินิจฉัยสั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ด้วย แล้วแต่กรณี ไม่อาจวินิจฉัยอุทธรณ์แตกต่างไปจากคำสั่งเดิมได้ ทั้งนี้ โดยเทียบเคียงหลักการที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) เคยวินิจฉัยไว้ในเรื่องเสร็จที่ 194/2549¹

¹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 335/2550

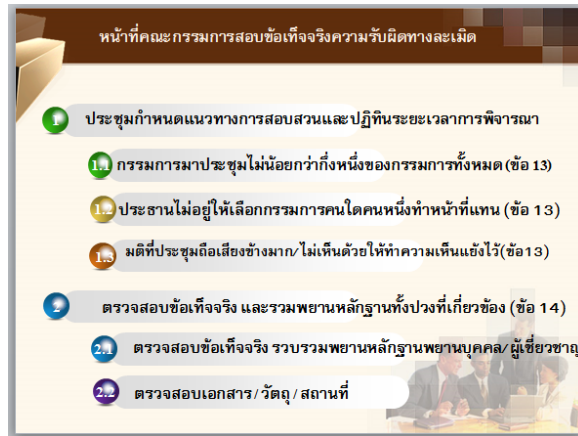

กรณีผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ ไม่ดำเนินการภายในเวลาสมควร หรือแต่งตั้งคณะกรรมการ ไม่เหมาะสม ให้ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง รัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา หรือกำกับดูแล หรือควบคุมการ ปฏิบัติงานของบุคคลดังกล่าวมีอำนาจ แต่งตั้ง/เปลี่ยนแปลงกรรมการแทนผู้มีอำนาจแต่งตั้งนั้นได้ตามที่ เห็นสมควร (ข้อ 12)

- กรณีไม่ดำเนินการภายในเวลาสมควร เช่น ปล่อยปละละเลยไม่แต่งตั้งคณะกรรมการ ในเวลาอันควร ล่วงเลยเวลา 60 วันนับแต่วันที่รู้ว่าจะเกิดเหตุละเมิด

- กรณีแต่งตั้งคณะกรรมการไม่เหมาะสม เช่น แต่งตั้งบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือ อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอบข้อเท็จจริงเป็นคณะกรรมการฯ เพราะอาจทำให้การสอบสวนไม่ได้ข้อเท็จจริง ครบถ้วนหรือข้อเท็จจริงอาจบิดเบือน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้อื่นอาจไม่ได้รับความเป็นธรรม

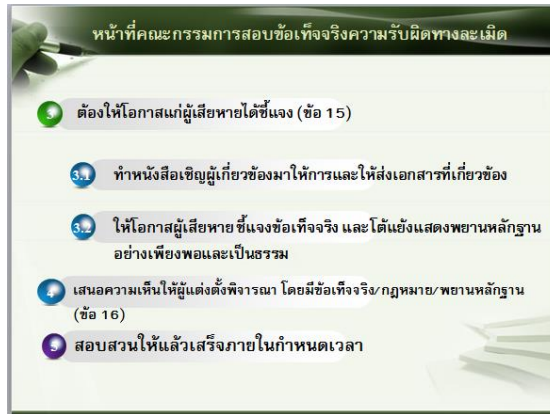
ตัวอย่าง แต่งตั้งผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ที่ยักยอกเงินของทางราชการไป และผู้บังคับบัญชาผู้นั้นอาจต้อง รับผิดชอบใช้เงินแก่ทางราชการร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้นั้นด้วย เนื่องจากผู้บังคับบัญชาผู้นั้นมีส่วนบกพร่องในการ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เป็นเหตุหรือเป็นช่องทางให้ผู้ได้บังคับบัญช้ายักยอกเงินของทางราชการ เป็นคณะ กรรมการฯ

หน้าที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

1. การประชุมคณะกรรมการ จะต้อง
 - มีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด
 - ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน
 - มติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากและในกรณีที่กรรมการคนใดไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมให้ทำความเห็นแย้งไว้ในความเห็นของคณะกรรมการ
 2. ตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญและตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ โดยจะต้องดูตั้งแต่ต้นทางจนจบสุดท้ายด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง (ตามระเบียบ ข้อ 8) เช่น กรณีอุบัติเหตุ ต้องใช้ หลักฐานอะไรบ้าง
 - การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด(ตามข้อ 8 วรรคหนึ่ง) มีวัตถุประสงค์เพื่อ
 - 1) เพื่อให้ทราบว่ามีกรกระทำละเมิดเกิดขึ้นหรือไม่
 - 2) มีเจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่
 - 3) เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายจะต้องรับผิดชอบใช้เป็นจำนวนเท่าใด
 - 4) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดหลายคนเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีส่วนการรับผิดชอบเป็นอย่างไร
 - 5) ความเสียหายที่เกิดขึ้นหน่วยงานของรัฐมีส่วนบกพร่องหรือไม่ เพื่อที่จะนำส่วนความรับผิดของหน่วยงานของรัฐไปหักออกจากค่าเสียหายที่จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้
- ตัวอย่าง** กรณีทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน ต้องใช้ หลักฐานอะไรบ้างเพื่อการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำให้เกิดความกระจ่าง
- 1) วันเวลา ที่เกิดการทุจริต
 - 2) ชื่อ ตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของ ผู้กระทำทุจริตในการปฏิบัติราชการโดยปกติ
 - 3) การกระทำ และพฤติการณ์ในการกระทำทุจริต

- 4) ชื่อ ตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ร่วมงานหรือที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้บังคับบัญชาตามสายงาน
- 5) รายละเอียดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้ง
 - ผู้บังคับบัญชาว่าตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
 - และหรือทางปฏิบัติที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร
- 6) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งเกี่ยวกับงานในหน้าที่นั้น ๆ หรืองานที่ได้รับมอบหมายมีอย่างไร
- 7) หลักและวิธีปฏิบัติโดยปกติของงานหรือกิจการนั้นเป็นอย่างไร
- 8) หลักฐานและเอกสารที่ผู้ทุจริตได้กระทำ หรือหลักฐานที่ผู้ทุจริตจะต้องกระทำแต่ได้ละเว้นไม่กระทำ
- 9) รายการและจำนวนเงินที่ทุจริต หรือขาดหายไป
- 10) เอกสารแจ้งความร้องทุกข์ สำเนาสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และความเห็น (ถ้ามี) ตลอดจนผลการฟ้องคดี
- 11) กรณีมีการระบุว่า ลายมือชื่อปลอม ได้มีการส่งหลักฐาน ให้ผู้ชำนาญของกองพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบหรือไม่ ถ้ามีขอรายงานผลการพิสูจน์ดังกล่าว
- 12) การเรียกร้องหรือฟ้องคดีกับธนาคารผู้จ่ายเงิน (ถ้ามี)
- 13) ในกรณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับเช็ค ขอสำเนาเช็ค สำเนาใบเสร็จรับเงิน เอกสารประกอบการส่งจ่าย ผู้มีอำนาจ ส่งจ่าย หลักฐานการได้รับชำระหนี้ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 14) พฤติการณ์และกรณีแวดล้อมอื่นๆ เช่น ผู้ทุจริตเป็นคน ชอบเล่นการพนัน ใช้เงินเกินฐานะภาวะแห่งจิตใจ ฯลฯ
- 15) สำเนารายงานความเห็นของ สตง. หรือเหตุที่ทำให้ ทราบว่ามีการกระทำทุจริต (ถ้ามี)
- 16) ความเห็นและผลการดำเนินการของ ปปช. ปปง. และผลการดำเนินคดีอาญา
- 17) กรณีมีการกระทำทุจริตเกิดขึ้นหลายกรณี ให้แยกการสอบสวนเป็นรายกรณี พร้อมความเห็นว่ามีผู้กระทำการทุจริตและผู้บังคับบัญชาจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร และเป็นจำนวนเงินเท่าใด
- 18) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และ โดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดชอบหรืออาจจะต้องรับผิดชอบ

3. กรรมการจะต้องให้โอกาสแก่ผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริง และโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

- การให้ชี้แจงต้องบอกไปด้วยว่า ให้นำเอกสารหลักฐานมาโต้แย้งได้และนำที่ปรึกษาหรือทนายความเข้ามาในการพิจารณาได้

- ต้องให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และ

- ให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย

- โดยต้องมีได้กระทำการใดอันเป็นการล่อลวง ชู่เชิญ ให้สัญญาหรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

4. เมื่อ คณะกรรมการ เห็นว่าข้อเท็จจริงชัดเจน พยานหลักฐานเพียงพอแล้วก็ให้เสนอความเห็นให้ผู้แต่งตั้งพิจารณา ซึ่งความเห็นนั้นจะต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา

5. คณะกรรมการ จะต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามคำสั่งแต่งตั้ง ถ้าไม่เสร็จปกติต้องขอขยายก่อนครบกำหนดเวลา

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งได้รับรายงานผลการสอบสวนแล้ว ต้องดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ดังนี้

1. ในการวินิจฉัยสั่งการ ผู้แต่งตั้งมีอำนาจวินิจฉัยได้โดยไม่ต้องผูกมัดอยู่กับความเห็นของคณะกรรมการโดยมีความเห็นเป็นอย่างอื่นได้ เช่น อาจมีความเห็นให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบมากขึ้นหรือน้อยลง หรือไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้ซึ่งเป็นดุลพินิจของผู้สั่งแต่งตั้ง
2. หากเห็นว่าสำนวนการสอบข้อเท็จจริงยังมีข้อบกพร่องในประเด็นใดหรือมีบางประเด็นที่ผู้แต่งตั้งเห็นควรให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนหรือสอบสวนเพิ่มเติมได้
3. เมื่อเห็นว่าการสอบสวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้แต่งตั้งจะต้องวินิจฉัยสั่งการว่าการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นมีผู้รับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด
4. เมื่อวินิจฉัยสั่งการแล้วให้ส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่วินิจฉัยสั่งการ
5. ในระหว่างรอผลการพิจารณาจากกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งตระเตรียมเรื่องออกคำสั่ง หรือฟ้องคดีไม่ให้ขาดอายุความ

ถ้ากระทรวงการคลังวินิจฉัยไม่แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่หน่วยงานส่งเรื่องมา กรณีรัฐวิสาหกิจ อปท หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้หน่วยงานเหล่านี้ออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายได้ตามที่เห็นสมควร กรณีเป็นส่วนราชการ หากกระทรวงการคลังพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายใน 1 ปี 6 เดือน นับแต่วันที่ส่วนราชการ ส่งเรื่องก็ให้ดำเนินการเช่นเดียวกันกับกรณีที่กำลังมาแล้วข้างต้น

เมื่อกระทรวงแจ้งผลแล้วหากเป็นส่วนราชการต้องส่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ทั้งตัวบุคคล ผู้ต้องรับผิดชอบ และจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ต้องชดใช้ ไม่อาจพิจารณาเป็นอย่างอื่นได้

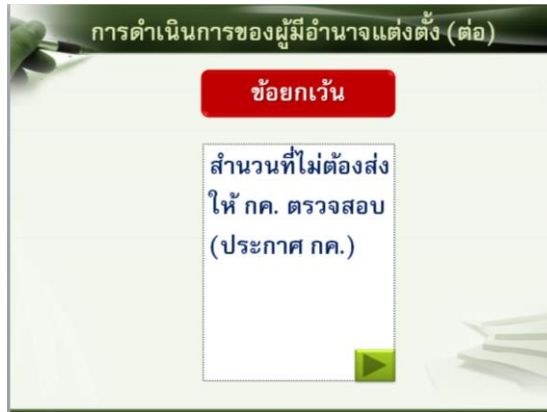
ในกรณีหน่วยงานของรัฐที่เสียหายเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หากมีความเห็นแตกต่างจาก ความเห็นของกระทรวงการคลัง หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นจะต้องให้ผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแลวินิจฉัยสั่งการ ตามที่เห็นว่าถูกต้อง

เงื่อนไขของการสั่งต่าง

1. หากมีการสั่งต่างจาก กระทรวงการคลัง แล้วเกิดความเสียหาย ผู้สั่งต่างต้องรับผิดชอบ
2. หากสั่งตามความเห็นของ กระทรวงการคลัง จะทำให้การบริหารงานภายในองค์กรมี ข้อขัดข้องอย่างไร

กรณีหน่วยงานแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกัน และผู้แต่งตั้งร่วมมีความเห็นต่างกันจนหาข้อยุติไม่ได้ให้ เสนอ ครม. วินิจฉัยชี้ขาด

หากเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบระหว่างการสอบสวนให้รีบสอบสวนให้เสร็จภายใน 6 เดือน นับแต่ เจ้าหน้าที่ตายเพราะอายุความฟ้องผู้จัดการมรดกหรือทายาทมีเพียง 1 ปี นับแต่เจ้าหน้าที่ตาย แล้วรีบส่งเรื่อง ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ โดยเขียนตัวอักษรแดงที่สำนวนว่า กรณีเจ้าหน้าที่ตาย

เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้วให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใดแล้วนั้น ให้ผู้แต่งตั้งส่งสำนวนภายในเจ็ดวันนับแต่วันวินิจฉัยสั่งการให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ (หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 0410.2/ว49 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2552 เรื่อง ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ)

ประกาศกระทรวงการคลัง (ว 49)			
ประกาศกระทรวงการคลัง			
เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ส่งรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2552 (กค 0410.2/ว 49 ต.ว.15 มี.ย.2552)			
สาเหตุ	วงเงิน		การวินิจัย
	ส่วนราชการ	หน่วยงานอื่น	
ทั่วไป	≤500,000	≤1,000,000	-
	>500,000	>1,000,000	ชด.ไว้ 75%
ทุจริต	≤200,000	≤400,000	-
	>200,000	>400,000	คนทุจริต 100% ผู้เกี่ยวข้อง 100%
ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ	≤200,000	≤400,000	-
	>200,000	>400,000	ผู้กระทำผิด 100%

หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ดังนี้

1. ความเสียหายเกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐจากสาเหตุทั่วไป เช่น อุบัติเหตุเพลิงไหม้ ทรัพย์สินเสียหายหรือสูญหาย เป็นต้น

- สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 500,000 บาท
- สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ เสียหายครั้งละ ไม่เกิน 1,000,000 บาท ถ้าความเสียหายเกินกว่าที่กล่าวข้างต้น และหน่วยงานของรัฐพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ต้องรับผิดชอบต้องชดใช้ค่าเสียหายตั้งแต่ร้อยละ 75 ของค่าเสียหายทั้งหมด

2. ความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งมีสาเหตุมาจากการทุจริต หรือมีสาเหตุมาจากการที่เงินขาดบัญชี หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง การจัดซื้อจัดจ้างไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการพัสดุหรือฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

- สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 200,000 บาท
- สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ ค่าเสียหายครั้งละ ไม่เกิน 400,000 บาท

ถ้าความเสียหายเกินกว่าที่กล่าวข้างต้น และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาดังนี้

- ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุมาจากการทุจริต ให้ผู้ทุจริตและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบชดใช้เต็มจำนวนความเสียหาย

3. ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการที่เงินขาดบัญชี หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ และต้องไม่ได้เกิดจากการทุจริต ให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวน ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐจะต้องรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้นตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนดไปให้กระทรวงการคลังทราบทุกกระยะ 3 เดือน

ในการพิจารณาตรวจสอบสำนวนของกระทรวงการคลังจะมีคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดทางแพ่งเป็นผู้พิจารณาแล้วเสนอความเห็นให้กระทรวงการคลังวินิจฉัย องค์ประกอบของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดทางแพ่งประกอบด้วย คณะกรรมการโดยตำแหน่ง คือ อธิบดีกรมบัญชีกลาง ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และยังมีคณะกรรมการที่ปลัดกระทรวงการคลังแต่งตั้งอีกจำนวนหนึ่ง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ เช่นเดียวกับคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดละเมิด

การขอใช้ค่าเสียหาย	
ถ้าเป็นเงิน	= ขอใช้เป็นเงิน
ถ้าเป็นสิ่งของ	= ต้องขอใช้เป็นสิ่งที่ต้องมีสภาพ คุณภาพ ปริมาณ และลักษณะอย่างเดียวกัน
ถ้าซ่อม	= ต้องทำสัญญาตกลง และซ่อมให้แล้วเสร็จโดยเร็ว (6 เดือน)
ถ้าขอใช้ต่างจากทรัพย์สินที่เสียหายหรือสูญหาย	= ต้องทำความตกลงกับกระทรวงการคลัง

ถ้าขอใช้เป็นสิ่งของต้องแต่งตั้งกรรมการตรวจรับพัสดุ ตามระเบียบพัสดุฯ ด้วย หากเจ้าหน้าที่ขอขอใช้ต่างจากทรัพย์สินที่เสียหายหรือสูญหาย เช่น ทำคอมพิวเตอร์แบบพกพาสูญหายแต่จะขอใช้เป็นกล้องดิจิทัลซึ่งมีราคาเท่ากันหรือมากกว่า ต้องขอตกลงกับกระทรวงการคลังก่อน

การผ่อนชำระหนี้กรณีละเมิดให้ปฏิบัติตาม ว 115 หากปฏิบัตินอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน ว 115 ให้ขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังก่อน แต่อย่างไรก็ตามหากเจ้าหนี้ที่ไม่มีเงินผ่อนชำระหนี้และเข้าเกณฑ์ฟ้องล้มละลายได้ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐฟ้องคดีล้มละลายกับเจ้าหนี้ที่ เว้นแต่เข้าข้อ 27 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหนี้ที่ พ.ศ. 2539 คือ เจ้าหนี้ที่ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เช่น แกล้งให้ตนเองเป็นหนี้ ยักยอกทรัพย์สินติดการพนัน เป็นต้น หากมีพฤติการณ์ดังกล่าว หน่วยงานของรัฐสามารถฟ้องล้มละลายกับเจ้าหนี้ผู้นั้นได้ สำหรับกรณีเจ้าหนี้ที่ผู้กระทำทุจริต โดยหลักการไม่สามารถขอผ่อนชำระได้

การผ่อนชำระเงิน			
ประกาศกระทรวงการคลัง			
เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ของเจ้าหน้าที่			
ลงวันที่ 19 กันยายน 2545			
(กค 0406.3/ว 115 ลว.18 พ.ย.2545)			
เงื่อนไข/วงเงิน	จำนวนเงินผ่อนชำระต่อเดือน	ระยะเวลาในการผ่อนชำระ	อัตราดอกเบี้ย
ขอผ่อนชำระภายใน 1 ปี	ไม่จำกัดวงเงินที่ผ่อนชำระ	ไม่เกิน 1 ปี	ไม่คิดดอกเบี้ย
วงเงินผ่อนชำระไม่เกิน 500,000 บาท	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของเงินเดือน	ไม่เกิน 5 ปี	ร้อยละ 7.5 ต่อปี
วงเงินผ่อนชำระเกินกว่า 500,000 บาท	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของเงินเดือน	ไม่เกิน 10 ปี	ร้อยละ 7.5 ต่อปี

เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบขอผ่อนชำระ ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบสภาพปัจจุบัน ณ วันเสนอขอผ่อนชำระเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย และทรัพย์สินทั้งของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและคู่สมรส โดยมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบหรือหน่วยงานเจ้าของข้อมูล แล้วแต่กรณีเพื่อประกอบการพิจารณา

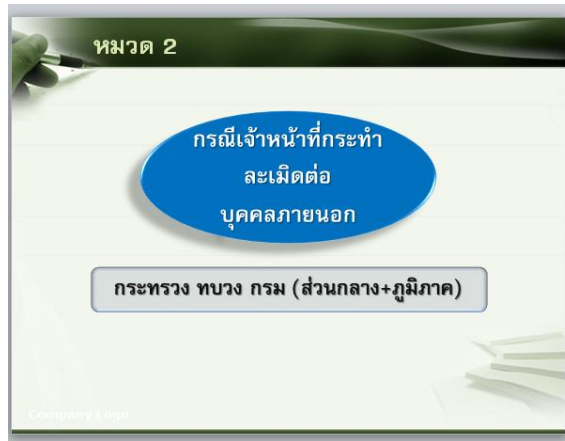
2. ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาผ่อนผันและกำหนดจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระเป็นรายเดือนตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงรายได้ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพตามสมควรแก่ฐานะ และตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบนั้น มีอยู่ตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีและพฤติการณ์แห่งกรณี ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

2.1 กรณีผ่อนชำระภายในกำหนดเวลา 1 ปี โดยไม่จำกัดวงเงินที่ผ่อนชำระ

2.2 กรณีวงเงินที่ผ่อนชำระไม่เกิน 500,000 บาท ให้ผ่อนชำระเป็นรายเดือน ในอัตราเดือนละไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของเงินเดือน ภายในกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี อัตราดอกเบี้ย 7.5% ต่อปี

2.3 กรณีวงเงินที่ขอผ่อนชำระเกินกว่า 500,000 บาท ให้ผ่อนชำระเป็นรายเดือน ในอัตราเดือนละไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของเงินเดือนภายในกำหนดไม่เกิน 10 ปี อัตราดอกเบี้ย 7.5% ต่อปี

ทั้งนี้ กำหนดระยะเวลาการผ่อนชำระต้องสิ้นสุดก่อนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบออกจากราชการทุกกรณี รวมถึงการเกษียณอายุด้วย หากเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบพ้นจากราชการระหว่างการผ่อนชำระ ข้อตกลงเรื่องการผ่อนชำระเป็นอันยุติ ให้หน่วยงานของรัฐเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้เงินที่ค้างชำระอยู่ทั้งหมดทันที การขอผ่อนชำระต้องขอผ่อนเต็มจำนวนที่ต้องรับผิดชอบทั้งดอกเบี้ย ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี หากกรณีเหตุที่เกิดจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่ไม่สามารถขอผ่อนชำระได้เมื่อส่วนราชการได้มีคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว หากไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ผิดนัด โดยให้ถือจำนวนเงินที่ผ่อนชำระในแต่ละเดือนเป็นการชำระดอกเบี้ยรายเดือนที่เกิดขึ้นก่อน ส่วนที่เหลือให้ถือเป็นการผ่อนชำระเงินต้นที่ค้างอยู่ยกเว้น หากเจ้าหน้าที่ผ่อนชำระครบถ้วนภายใน 1 ปี ไม่คิดดอกเบี้ย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หมวด 2 ข้อ 20

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกให้ใช้บังคับเฉพาะกับหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 บางประเภทเท่านั้น ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ยกเว้นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

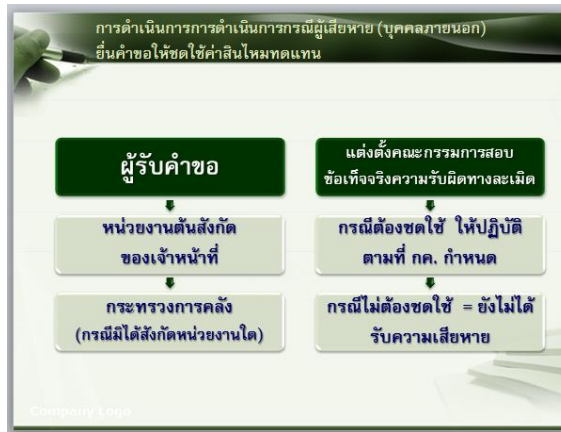
ความหมายของบุคคลภายนอก คำอธิบายอยู่ที่ หน้า 10

ความหมายของละเมิด คำอธิบายอยู่ที่ หน้า 16

ระเบียบฯ ข้อ 31 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเห็นว่าความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องในการที่ตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้น แจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้น เพื่อปฏิบัติงานให้หน่วยงานของรัฐ หรือผู้ซึ่งไม่สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด หรือผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชาให้ดำเนินการตาม ข้อ 9(1) (2) (3) หรือ (4) และให้นำข้อ 8 ถึงข้อ 20 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ดังนั้น เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นกับบุคคลภายนอกที่เกิดจากเจ้าหน้าที่กระทำการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่รับรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อดำเนินการสั่งการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และให้นำหมวด 1 คือ หมวดเจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐมาใช้บังคับกับการละเมิดบุคคลภายนอกโดยอนุโลม
คำอธิบาย เทียบเคียง หน้า 33

การรับคำขอ

- เมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก บุคคลภายนอกอาจมายื่นคำขอต่อหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดได้และหน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการต่อไปโดยเร็ว
- ส่วนเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้ยื่นคำขอหรือฟ้องคดีกระทรวงการคลัง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ไม่มีสังกัด ให้ฟ้องกระทรวงการคลัง
- กรณีผู้เสียหายยื่นคำขอผิดหน่วยงาน ให้หน่วยงานผู้รับคำขอรับส่งเรื่องไปยังหน่วยงานของรัฐที่เห็นว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบพิจารณาต่อไป พร้อมแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ และให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหม นับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย

การแต่งตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

- เมื่อหน่วยงานได้รับคำขอและเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิด เมื่อพิจารณาว่าต้องชดใช้หรือไม่ หากต้องชดใช้ให้ปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ดังนี้

1) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายหรือสูญหายแก่ทรัพย์สิน ถ้าความเสียหายเกิดแก่เงินให้ใช้เป็นเงินตามจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความเสียหายเกิดแก่ทรัพย์สินอื่นให้ใช้ราคาสุทธิหลังหักค่าเสื่อมราคาแล้ว หรือใช้ค่าซ่อมเพื่อให้ทรัพย์สินนั้นกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยมีหลักฐาน เช่น ภาพถ่ายของทรัพย์สินที่เสียหาย ค่าซ่อมตามใบเสร็จรับเงินของบริษัท ห้างหรือร้านที่ทำการซ่อม และใบกำกับภาษี เป็นต้น และให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีหน้าที่กำหนดจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายหรือสูญหาย แก่ทรัพย์สินนั้นตามความเหมาะสมและเป็นธรรม แล้วนำเสนอให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งพิจารณาสั่งการต่อไป ทั้งนี้ ในการคำนวณค่าเสื่อมราคา ทรัพย์สินเพื่อให้ได้ราคาทรัพย์สินสุทธิให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การคำนวณค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินที่กระทรวงการคลังกำหนดในการเรียกให้ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ทางราชการ โดยอนุโลม

- 2) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรือชีวิต
- ค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริงไม่เกิน 50,000 บาท
 - ค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ในระหว่างเจ็บป่วย

ก. กรณีผู้เสียหายไม่มีรายได้ประจำ ให้ชดใช้ความเสียหายตามช่วงเวลาของผู้เสียหายไม่สามารถไปทำงานได้ โดยคำนวณตามอัตราค่าจ้าง ขึ้นตำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานตามเขตจังหวัดซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้เสียหาย ณ วันที่ได้รับความเสียหาย ไม่เกินวันละ 300 บาท ตามจำนวนวันที่แพทย์มีหนังสือรับรองให้หยุดรักษาตัวแต่ไม่เกิน 60 วัน

ข. กรณีผู้เสียหายที่มีรายได้ประจำ หากระหว่างเจ็บป่วยไม่สามารถไปทำงานได้และไม่ได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนจากนายจ้าง ให้ชดใช้ความเสียหายตามช่วงเวลาที่ยุติการไปทำงานได้ โดยคำนวณตามอัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่นายจ้างหรือหน่วยงาน ต้นสังกัดจ่ายให้ ณ วันที่ได้รับความเสียหาย ไม่เกินเดือนละ 15,000 บาท ตามจำนวนวันที่แพทย์รับรองให้หยุดรักษาตัว แต่ไม่เกิน 2 เดือน

- ค่าชดเชยการสูญเสียอวัยวะหรือสมรรถภาพในการทำงาน ไม่เกิน 100,000 บาท
- ค่าใช้จ่ายในการจัดการศพไม่เกิน 40,000 บาท
- ค่าขาดไร้อุปการะ ให้ทายาทคนละไม่เกิน 20,000 บาท

ทั้งนี้ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเจ้าของงบประมาณที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนพิจารณาให้ความเห็นชอบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับ รายงานผลการสอบสวน พร้อมทั้งแจ้งผลการพิจารณาวินิจฉัยแก่ผู้ยื่นคำขอทราบโดยเร็ว จากนั้นให้เบิกจ่ายเงินเพื่อชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ผู้ยื่นคำขอตอบรับผลการวินิจฉัย กรณีผู้ยื่นคำขอยังไม่พอใจในผลการวินิจฉัยมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองที่มีอำนาจพิจารณาคดีภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้ยื่นคำขอได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ถูกระทำละเมิดกลับคืนสู่สภาพเดิมได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ส่วนสิทธิของข้าราชการและลูกจ้างหน่วยงานของรัฐในการที่จะเบิกค่ารักษาพยาบาลนั้นเป็นสวัสดิการที่หน่วยงานของรัฐจัดให้แก่ข้าราชการ และลูกจ้างที่ปฏิบัติงานให้แก่ตน ซึ่งเป็นสิทธิคนละส่วน และมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกับความเสียหายในเรื่องละเมิด โดยในกรณีทั่วไปผู้กระทำละเมิดยังคงต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำละเมิดนั้นเต็มจำนวนค่าเสียหายที่เกิดจากการละเมิดนั้น จะนำค่ารักษาพยาบาลที่ได้รับในส่วนนี้มาหักออกจาก ค่าสินไหมทดแทนอันจะพึงได้รับจากการกระทำละเมิดไม่ได้

ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาลให้หน่วยงานของรัฐประสานกับสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อเตรียมการต่อสู้คดีและหากผลการพิจารณาในเบื้องต้น ปรากฏว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มีได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ให้เรียกเจ้าหน้าที่ผู้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย แต่หากความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องไม่มีการเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดี แต่หากผู้เสียหายได้ฟ้องเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นต่อศาลก่อนแล้ว ให้พนักงานอัยการแถลงต่อศาลเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสพ้นจากการเป็นคู่ความในคดีและให้ช่วยเหลือทางคดีแก่เจ้าหน้าที่ในระหว่างนั้นด้วย หากคดีถึงที่สุดแล้วปรากฏว่าทางราชการเป็นฝ่ายแพ้คดีและต้องชดใช้เงินให้แก่บุคคลภายนอกให้ดำเนินการไล่เบี้ยเจ้าหน้าที่ภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่จ่ายเงินตามคำพิพากษาของศาล แต่ต้องพิจารณาให้ได้ความว่าเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นได้กระทำการด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้นทางราชการจึงจะมีสิทธิไล่เบี้ยได้ หากพิจารณาได้ความเพียงว่าเป็นประมาทเลินเล่อธรรมดา ทางราชการไม่มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ ความเสียหายย่อมตกเป็นพับไป หากเจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกไปก่อนแล้ว โดยผลพิจารณาเป็นที่ยุติว่าเจ้าหน้าที่มีได้กระทำการนั้นไปโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เจ้าหน้าที่ก็มีสิทธิไล่เบี้ยให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวนดังกล่าวภายหลังได้

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
พ.ศ. 2539

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539

เป็นปีที่ 51 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่สมควรมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับใด ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม

ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา 5 หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 6 ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

มาตรา 7 ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐ ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่าเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบหรือต้องร่วมรับผิดชอบ หรือในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเจ้าหน้าที่ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบหรือต้องร่วมรับผิดชอบ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีสิทธิขอให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นอยู่เรียกเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณี เข้ามาเป็นคู่ความในคดี

ถ้าศาลพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่ถูกฟ้องมิใช่ผู้ต้องรับผิดชอบ ให้ขยายอายุความฟ้องร้องผู้ที่ต้องรับผิดชอบซึ่งมิได้ถูกเรียกเข้ามาในคดีออกไปถึงหกเดือนนับแต่วันที่คำพิพากษานั้นถึงที่สุด

มาตรา 8 ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมิต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้ทุกส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย

ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น

มาตรา 9 ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย

มาตรา 10 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

มาตรา 11 ในกรณีที่ผู้เสียหายเห็นว่า หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายจะยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาคชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ตนก็ได้ ในการนี้ หน่วยงานของรัฐต้องออกใบรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐานและพิจารณาคชอนั้นโดยไม่ชักช้า เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งเช่นใดแล้วหากผู้เสียหายยังไม่พอใจในผลการวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐก็ให้มีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาคชดที่ได้รับตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หากเรื่องใดไม่อาจพิจารณาได้ทันในกำหนดนั้นจะต้องรายงานปัญหาและอุปสรรคให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือกำกับหรือควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นทราบและขออนุมัติขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่รัฐมนตรีดังกล่าวจะพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาให้อีกได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

มาตรา 12 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 8 หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 8 ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา 13 ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีระเบียบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบตามมาตรา 8 และมาตรา 10 สามารถผ่อนชำระเงินที่จะต้องรับผิดชอบนั้นได้โดยคำนึงถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัวและความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย

มาตรา 14 เมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว สิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามมาตรา 11 ให้ถือว่าเป็นสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

มาตรา 15 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

บรรหาร ศิลปอาชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น หาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเป็นการไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เจ้าหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำต่าง ๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไปเมื่อการที่นำไปทำให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเพียงใดก็จะมีภาระฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจ หรือความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ ยังมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ ให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้นมุ่งหมายแต่จะได้เงินครบโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคน กรณีเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการบั่นทอนกำลังขวัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วยจนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหารเพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่จะเกิดแก่ตน อนึ่ง การให้คุณให้โทษแก่เจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังมีวิธีการในการบริหารงานบุคคล และการดำเนินการทางวินัยกำกับดูแลอีกส่วนหนึ่ง อันเป็นหลักประกันมิให้เจ้าหน้าที่ทำการใด ๆ โดยไม่รอบคอบอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจกระทำเพื่อการเฉพาะตัว หรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดชอบของแต่ละคนมิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
พ.ศ. 2539

โดยที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้น และกฎหมายดังกล่าวมีหลักการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากแนวทางปฏิบัติในเรื่องความรับผิดทางแพ่งที่ทางราชการถือปฏิบัติในปัจจุบัน โดยได้แยกความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ออกเป็นเหตุที่เนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่และไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ โดยเมื่อมีความเสียหายเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องรับภาระชดใช้ค่าเสียหายไปก่อน ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐเพียงใดนั้น ให้ไปไล่เบียดต่อไปในภายหลัง โดยจะยึดหลักว่าจะเรียกเอาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเฉพาะกรณีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนได้โดยค้ำเงินถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัวและความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วยสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการที่ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องถูกฟ้องและชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัวโดยไม่เกี่ยวกับทางราชการสมควรวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้วางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิก

(1) ระเบียบความรับผิดชอบของข้าราชการในทางแพ่ง ซึ่งออกตามมติคณะรัฐมนตรี โดยหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วน ที่ นว 155/2503 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2503

(2) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ 13582,13583 (บคร)./2504 ลงวันที่ 24 เมษายน 2504

(3) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0508/6466 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2509

(4) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0508/10283 ลงวันที่ 5 เมษายน 2516

- (5) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0508/ว.27274 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2525
- (6) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0514/21738 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2528
- (7) หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0514/2302 ลงวันที่ 16 เมษายน 2529
- (8) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0514/12461 ลงวันที่ 25 มีนาคม 2530
- (9) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0514/52333 ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2530
- (10) หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0514/5975 ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2530
- (11) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0514/23228 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2531
- (12) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0514/63119 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2531

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใดบรรดาซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือถูกสั่งให้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบ

“ผู้แต่งตั้ง” หมายความว่า ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดอย่างใด ๆ แต่ไม่รวมถึงการออกคำสั่งหรือกฎ

ข้อ 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด 1

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

ข้อ 6 ในหมวดนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

ข้อ 7 เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

ข้อ 8 เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่เห็นสมควร

กระทรวงการคลังอาจประกาศกำหนดว่าในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่จำนวนเท่าใด จะให้มีผู้แทนของหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยก็ได้

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้กำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการไว้ด้วย

ข้อ 9 ถ้าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาและให้มีการรายงานตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด เว้นแต่

(1) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นรัฐมนตรี ให้แจ้งต่อนายกรัฐมนตรี

(2) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(3) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อกระทรวงการคลัง

(4) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชาและมีผู้ใช้ปฏิบัติงานในราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งต่อผู้มีอำนาจกำกับดูแล ผู้แต่งตั้งตนหรือผู้ซึ่งสั่งให้ตนปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

ข้อ 10 ในกรณีความเสียหายเกิดขึ้นตามข้อ 9 ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดหรือผู้ซึ่งระบียบนี้กำหนดให้เป็นผู้รับแจ้งตามข้อ 9 (1) (2) (3) หรือ (4) แล้วแต่กรณี มีอำนาจร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

ข้อ 11 ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่ง และหรือความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 8 หรือข้อ 10 บรรดาที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

ข้อ 12 ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 8 ข้อ 10 หรือข้อ 11 ไม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการภายในเวลาอันควรหรือแต่งตั้งกรรมการโดยไม่เหมาะสม ให้ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง หรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของบุคคลดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือเปลี่ยนแปลงกรรมการแทนผู้มีอำนาจแต่งตั้งนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 13 ในการประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

มติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมอาจทำความเห็นแย้งมติที่ประชุมรวมไว้ในความเห็นของคณะกรรมการได้

ข้อ 14 ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำละเมิด โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่

กระทรวงการคลังอาจกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง การทำบันทึก และการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไปได้

ข้อ 15 คณะกรรมการต้องให้ออกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

ข้อ 16 เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้เสนอความเห็นไปยังผู้แต่งตั้ง ถ้าผู้แต่งตั้งขอให้ทบทวนหรือสอบสวนเพิ่มเติม ให้คณะกรรมการรีบดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่ผู้แต่งตั้งกำหนด

ความเห็นของคณะกรรมการต้องมีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่แจ่มชัดและต้องมีพยานหลักฐานที่สนับสนุนประกอบด้วย

ความเห็นของคณะกรรมการไม่ผูกมัดผู้แต่งตั้งหรือรัฐที่จะมีความเห็นเป็นอย่างอื่น

ข้อ 17 เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้วให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใดแต่ยังไม่ต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ให้ผู้แต่งตั้งส่งสำนวนภายในเจ็ดวันนับแต่วันวินิจฉัยสั่งการให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

ให้กระทรวงการคลังพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้มีอำนาจตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในกรณีให้เห็นสมควรจะให้บุคคลใดส่งพยานหลักฐานหรือมาให้ถ้อยคำเพื่อประกอบการพิจารณาเพิ่มเติมอีกก็ได้

ในระหว่างการศึกษาของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งสั่งการให้ตระเตรียมเรื่องให้พร้อมสำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการฟ้องคดีเพื่อมิให้ขาดอายุความสองปีนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการ

ให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหกเดือน ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เว้นแต่ในกรณีหน่วยงานของรัฐนั้นเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ข้อ 18 เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง และแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ แต่ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหายเป็นราชการ

ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นวินิจฉัยสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวปฏิบัติตามที่เห็นว่าถูกต้อง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหายตามวรรคหนึ่งสั่งการตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้ชำระค่าสินไหมทดแทน หรือฟ้องคดีต่อศาลอย่าให้ขาดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้แต่งตั้งแจ้งคำสั่งให้ผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนทราบ

ข้อ 19 การแจ้งคำสั่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบตามข้อ 17 และข้อ 18 ให้แจ้งด้วยว่าผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์และฟ้องคดีต่อศาลได้พร้อมกับแจ้งกำหนดอายุความร้องทุกข์และอายุความฟ้องคดีต่อศาลให้ทราบด้วย

ข้อ 20 ในกรณีร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 10 หรือข้อ 11 ให้ผู้แต่งตั้งร่วมกันวินิจฉัยสั่งการ และเสนอความเห็นทั้งหมด ไม่ว่าจะเห็นตรงกันหรือไม่ ไปยังกระทรวงการคลัง และเมื่อได้ดำเนินการตามข้อ 17 และข้อ 18 แล้วถ้าผลในชั้นที่สุดผู้แต่งตั้งร่วมยังมีความเห็นตามข้อ 18 แตกต่างกันจนหาข้อยุติไม่ได้ก็ให้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัยชี้ขาด

ข้อ 21 ในการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ให้มี คณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่ง เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นต่อกระทรวงการคลัง

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งประกอบด้วยอธิบดีกรมบัญชีกลางเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และผู้แทนกระทรวงการคลังตามจำนวนที่จำเป็นซึ่งปลัดกระทรวงการคลังแต่งตั้ง เป็นกรรมการ

คณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่งอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายได้

ในการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่งให้นำความในข้อ 13 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 22 ในกรณีที่ความเสียหายเกิดแก่เงิน ให้ใช้เป็นเงินแต่เพียงอย่างเดียว

ข้อ 23 ในกรณีที่ความเสียหายมิได้เกิดแก่เงิน จะดำเนินการดังต่อไปนี้แทนการชำระเงินก็ได้

(1) ชดใช้เป็นทรัพย์สินอย่างเดียวกัน โดยมีสภาพ คุณภาพ ปริมาณ และลักษณะเดียวกันกับทรัพย์สินที่สูญหายหรือเสียหายและใช้งานแทนได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินที่สูญหายหรือเสียหาย โดยทำสัญญายินยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นทรัพย์สินดังกล่าว

(2) ซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่ชำรุดเสียหายให้คงสภาพเดิม โดยทำสัญญาว่าจะจัดการให้ทรัพย์สินคงสภาพเหมือนเดิมภายในเวลาไม่เกินหกเดือน

(3) การชดใช้เป็นทรัพย์สินหรือการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่แตกต่างไปจาก (1) หรือ (2) ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อน

การชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สินหรือการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้มีการตรวจรับตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุของทางราชการหรือของหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ

การทำสัญญาตามวรรคหนึ่งต้องจัดให้มีผู้ค้ำประกัน และในกรณีที่เห็นสมควรจะให้วางหลักประกันด้วยก็ได้

ข้อ 24 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตาย ให้รับดำเนินการตามระเบียบนี้โดยอนุโลม เพื่อให้ได้ข้อยุติโดยเร็วและระมัดระวังอย่าให้ขาดอายุความมรดก ในกรณีที่ผู้แต่งตั้งเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐ ให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้จัดการมรดกหรือทายาทต่อไป ในกรณีของผู้แต่งตั้งร่วมถ้ามีความเห็นแตกต่างกันให้ดำเนินการไปพลางก่อนตามความเห็นของผู้แต่งตั้ง สำหรับหน่วยงานของรัฐที่เสียหาย และถ้าต่อมามีข้อยุติเป็นประการใดให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงการดำเนินการไปตามนั้น

ข้อ 25 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบและขอผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นตอนใด ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายกำหนดจำนวนเงินที่ขอผ่อนชำระนั้นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงรายได้ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพตามฐานานุรูปของเจ้าหน้าที่ ความรับผิดชอบที่บุคคลนั้นมีอยู่ตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย

ในการให้ผ่อนชำระ ต้องจัดให้มีผู้ค้ำประกัน และในกรณีที่เห็นสมควรจะให้วางหลักประกันด้วยก็ได้

ข้อ 26 กระทรวงการคลังอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้ำประกัน การวางหลักประกัน หนังสือผ่อนชำระ และสัญญาค้ำประกันก็ได้

ข้อ 27 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายพิจารณาผ่อนผันตามความเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด และต้องไม่ดำเนินคดีล้มละลายแก่ผู้นั้น แต่ถ้าการที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้นเกิดจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลาย

ข้อ 28 การประนีประนอมยอมความไม่ว่าจะเกิดขึ้นในขั้นตอนใดต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อน เว้นแต่กระทรวงการคลังจะประกาศกำหนดเป็นอย่างอื่น

ข้อ 29 ในกรณีตามข้อ 26 ข้อ 27 หรือข้อ 28 ถ้าเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ การดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำหรับหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

หมวด 2

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

ข้อ 30 ในหมวดนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาคแต่ไม่รวมถึงราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

ข้อ 31 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเห็นว่าความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องในการที่ตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นรัฐมนตรีหรือกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งไม่สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด หรือผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชา ให้ดำเนินการตามข้อ 9 (1) (2) (3) หรือ (4) และให้นำข้อ 8 ถึงข้อ 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 32 ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัด หรือกระทรวงการคลัง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มิได้สังกัดหน่วยงานใด หรือหน่วยงานของรัฐ

แห่งใดแห่งหนึ่ง ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน รับคำขอนั้นและดำเนินการตามระเบียบนี้โดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอผิดหน่วยงาน ให้หน่วยงานผู้รับคำขอรีบส่งเรื่องไปยังหน่วยงานของรัฐ ที่เห็นว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบพิจารณาต่อไปและให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ กรณีดังกล่าวนี้ ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนับแต่วันที่ได้รับความขอที่ส่งมานั้น

ข้อ 33 เมื่อได้รับคำขอตามข้อ 32 และหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความขอไว้เห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องตน ให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการต่อไปโดยไม่ชักช้า

ข้อ 34 ในกรณีที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนปฏิบัติตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

ให้คิดดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยผิดนัดนับแต่วันกระทำละเมิดในจำนวนเงินที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอจนถึงวันชำระค่าสินไหมทดแทน

ข้อ 35 ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการโดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะได้มีการตั้งคณะกรรมการดังกล่าวไว้แล้ว และให้ประสานงานกับสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อเตรียมการต่อสู้คดีต่อไป พร้อมทั้งรายงานให้กระทรวงการคลังทราบและปฏิบัติตามที่ได้รับคำแนะนำจากกระทรวงการคลัง

ข้อ 36 ถ้าผู้แต่งตั้งเห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเมื่อได้ฟังความเห็นของคณะกรรมการ หรือได้รับทราบผลการพิจารณาของกระทรวงการคลังแล้ว เห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เรียกเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย

ข้อ 37 ถ้าผลการพิจารณาของผู้แต่งตั้งยุติเป็นที่สุดว่า ความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องไม่มีการเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดี แต่ถ้าผู้เสียหายได้ฟ้องเจ้าหน้าที่ต่อศาลก่อนแล้วหรือมีการเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดีก่อนแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งแจ้งผลการพิจารณาให้พนักงานอัยการเพื่อแถลงต่อศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสพ้นจากการเป็นคู่ความในคดี และขอให้พนักงานอัยการช่วยเหลือทางคดีแก่เจ้าหน้าที่ในระหว่างนั้นด้วย

ข้อ 38 ในกรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่นั้น ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่จะมีหรือไม่ และเพียงใด เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะพิจารณาไต่เบี่ยเอาจากเจ้าหน้าที่ในภายหลัง ซึ่งคณะกรรมการ ผู้แต่งตั้ง และกระทรวงการคลัง แล้วแต่กรณี

ต้องพิจารณาด้วยว่าจะมีการไล่เบี้ยหรือไม่ หรือจะไล่เบี้ยให้ชดใช้เพียงใด และให้นำข้อ 22 ถึงข้อ 29 มาใช้
บังคับกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหาย โดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539

บรรหาร ศิลปอาชา

นายกรัฐมนตรี